PAY INSTITUTE
For Education & Development

NED
National Endowment for Democracy

چاودێری کردنی پەرلەمان
لە ڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستانەوە

ڕاپرسیەکە لەنێو پەرلەمانتاران ئەنجامدراوە
سەبارەت بە پرۆژەی چاودێریی پەرلەمانی کوردستان

ڕاپۆرتی هەشتەم

2017

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردەو گەشەپێدان

PAY

NED
National Endowment for Democracy

سندوقی نیشتمانی بۆ پاڵپشتی دیموکراسی

NED

ستافی کاری پرۆژە

سەرپەرشتیاری پرۆژە:
د. سەروەر عەبدولڕەحمان عومەر

بەڕێوەبەری پرۆژە:
بابان جەعفەر حەمە

ڕێکخەری پرۆژە:
دڵپاك زرار ئەسعەد

بەڕێوەبەری ماڵپەڕی ڕوانگەی پەی:
ئاریز دارا حەفید

ژمێریاری پرۆژە:
ئیبراهیم حەسەن ئەحمەد

لیژنەی هەماهەنگی و بەدواداچوون:
م. ساکار عەزیز رەشید
م. محەمەد کەریم ئەحمەد
هونەر ئەحمەد حسێن

چاودێری کردنی پەرلەمان
لە ڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستانەوە

راپرسیەکە لەنێو پەرلەمانتاران ئەنجامدراوە
سەبارەت بە پرۆژەی چاودێریی پەرلەمانی کوردستان

راپۆرتی هەشتەم

★- ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردەو گەشەپێدان (PAY) ڕێکخراوێکی ناحکومیی کوردستانییەو لە (٢٠١٣/١١/٢٨) بەفەرمی لە فەرمانگەی ڕێکخراوە ناحکومیەکان تۆمار کراوە و لە کانونی یەکەمی ساڵی ٢٠١٣ەوە دەستی بە چالاکیەکانی کردووە.

PAY INSTITUTE
For Education & Development

★- پرۆژەی چاودێریی پەرلەمانی کوردستان: پرۆژەیەکە لە سەرەتای خولی چوارەمی پەرلەمانی کوردستانەوە دەستی پێ کردووە. ئێستاش بە هاوکاری سندوقی نیشتمانی بۆ پاڵپشتی دیموکراسی (NED) ئەم پرۆژەیە جێبەجێ دەکات.

ناونیشان: سلێمانی – شەقامی سالم – باڵەخانەی لوارا – نزیك پردی خەسرەو خاڵ

تەلەفۆن: 07701564576 – 07701465733- 0533196798

ئیمەیڵ: - payinstitute@gmail.com- sarwary74@yahoo.com

فەیسبوك: facebook.com/pay-institute

ماڵپەر: www.payied.org

مافی بڵاوکردنەوەی ئەم ڕاپۆرتە پارێزراوە بۆ ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان - ٢٠١٧

ئینستتیوتی پەی لە ٢٦ ی تشرینی دووەمی ٢٠١٣ مۆڵەتی ژمارە (١٤٠٦) لە فەرمانگەی ڕێکخراوە نا حکومییەکاندا وەرگرتووە

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ناوەرۆك

پێشەكی ٥
لایەنی یاسایی ئەنجامدانی پرۆژەكە ٧
ئایا پەرلەمانی كوردستان تاكە پەرلەمانە چاودێری بكرێت؟ ٨
ماڵپەڕی پەرلەمان وەك سەرچاوەی زانیاری ١١
ئەم راپرسیە بۆچی؟ ١٢
خشتەی (١) ژمارەی فۆرمی دابەشكراو و نەكراو بە پێی رێژەی ئەندامانی پەرلەمان ١٣
خشتەی (٢) ژمارەی فۆرمەكانی گەیشتن یاخود نەگەیشتن بە ئەندامانی پەرلەمان ١٤
خشتەی (٣) ژمارەی پەرلەمانتارانی بەشداربوو لە راپرسی ١٥
خشتەی (٤) هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی كوردستان ١٦
خشتەی (٥) هەڵسەنگاندنی راپۆرتەكانی پەی دەربارەی پەرلەمانی كوردستان ١٧
خشتەی (٦) ئەگەرەكانی چاودێریكردنی پەرلەمانی كوردستان لەلایەن رێكخراوە ناحكومیەكان ١٨
خشتەی (٧) میكانیزمی دەستكەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان ١٩
خشتەی (٨) ژمارەی ئەو پەرلەمانتارانەی بەشداری راپرسیەكەیان كردووە بە پێی فراكسیۆنەكان ٢٠
خشتەی (٩) پرسیاری یەكەم: ٢٢
خشتەی (١٠) پرسیاری دووەم: ٢٤
خشتەی (١١) پرسیاری سێیەم: ٢٦
خشتەی (١٢) پرسیاری چوارەم: ٢٨
ئەنجام ٣٠
راسپاردەكان ٣٢
پاشكۆی (١) نمونەی فۆرمی راپرسی ٣٣
پاشكۆی (٢) نوسراوی ئینستتیوتی پەی كە ئاراستەی بەڕێز جێگری سەرۆكی پەرلەمان كراوە ٣٤
پاشكۆی (٣) نوسراوی بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان كە ئاراستەی ئینستتیوتی پەی كراوە ٣٥
پاشكۆی (٤) نوسراوی بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان كە ئاراستەی ئینستتیوتی پەی كراوە ٣٦
پاشكۆی (٥) پێشوازی بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان لە شاندی ئینستیتیوتی پەی ٣٧
پاشكۆی (٦) پێشوازی بەڕێز جێگری سەرۆكی پەرلەمان لە شاندی ئینستیتیوتی پەی ٣٨

ڕوانگەی پەی بۆ چاودێری پەرلەمانی کوردستان

www.payied.org

لەم وەرزەی کارکردنەدا ڕوانگەی پەی کاری کرد لەسەر ئاستی سەرجەم خولەکانی پەرلەمانی کوردستان کە ژمارەیان چوار خولە، سەرجەم (سیڤی ئەندامان و سەرۆکایەتی، یاساکان، بڕیارەکان، لیژنە کاتیەکان و هەمیشەییەکان) دانراوە، لەسەر ئاستی خولی چوارەمیش (٢٠١٣– ٢٠١٧) (لیژنە کاتیەکان، لیژنە هەمیشەییەکان، سیڤی ئەندامان و سەرۆکایەتی، فراکسیۆنەکان، بەرنامەی کار، پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان، ڕەشنووسی دەستوری کوردستان، دەستووری عێراق) دانرا، بۆ بەدەست هێنانی ئەم زانیاریانەی سوود لە ماڵپەڕی فەرمی پەرلەمان وەرگیراوە، بەڵام کۆمەڵێك بەشی تازە زیاد کراوە کە تا ئیستا نە لەماڵپەری فەرمی پەرلەمان و نە لەهیچ ناوەندیکی تری توێژینەوە و میدیا بەو شێوەیە کاری لەسەر نەکردووە:

١. **ئامادەنەبوونی ئەندامانی پەرلەمان لەدانیشتنەکانی پەرلەمان:** بۆ ئەم کارە خشتەیەك دروستکراوە بۆ هەر دانیشتنیك و ناوی ئامادەنەبوانی تیادا بڵاوکراوەتەوە لەگەڵ هۆکاری ئامادەنەبوونی، پاشان بە پێی خولی گرێدانەکان ڕێکخراوە.

٢. **ڤیدیۆی دانیشتنەکانی پەرلەمان:** ماڵپەری فەرمی پەرلەمان و پەیجی فەرمی پەرلەمان لە یوتوب ژمارەیەکی کەم دانیشتنی لەسەر دانراوە، بەڵام ڕوانگەی پەی سەرجەم دانیشتەکانی پەرلەمانی بە ڤیدیۆ بڵاوکردۆتەوە.

٣. **هێڵکارییەکان:** ئەم بەشە کۆمەڵێك زانیاری بە گرافیك تێدایە لەسەر خولی چوار: (فراکسیۆنەکانی پەرلەمان و ژمارەی دەنگەکانیان، پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستان لەڕووی نەتەوایەتییەوە، پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستان لەڕووی تێکرای تەمەنی ئەندامانەوە، پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستان لە ڕووی جێندەرییەوە، پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستان لەڕووی ئاستی خوێندن و بروانامەوە، پێکهاتەی پەرلەمانی کوردستان لەڕووی ئاینیەوە، دابەش بوونی ژمارەی ئەندامانی پەرلەمان بەپێی پارێزگاکان، دابەش بوونی ژمارەی ئەندامانی پەرلەمان بەسەر پارێزگاکان بەپێی فراکسیۆنەکان، دابەشبوونی کورسیەکانی پەرلەمان لە پارێزگاکان بە سەر حزبەکاندا).

٤. **پەیوەندیدکردن بە ئەندامی پەرلەمانەوە:** لەم بەشەدا لیستێك ئامادە کراوە بەپێی فراکسیۆنەکان، (ژمارەی تەلەفون+ ئیمەیل+ فەیسبووك) دانراوە.

٥. **بیروڕا:** لەم بەشەدا ئەم وتارانە دانراوە کە ئەندامانی پەرلەمان و کەسانی تر لەسەر ڕەوشی پەرلەمان دەریان بڕیوە.

٦. **پەرلەمانی کوردستان لەمیدیاکاندا:** سەرجەم ئەو کارانەی لەسەر پەرلەمانی کوردستان دەکرێت لە میدیای کوردی لەم لینەکەدا دادەنرێت، لە ئیستا لەژێر کارکردندایە.

٧. **بڵاوکراوە دەربارەی کاری پەرلەمان:** ئەم بەشە سەرجەم ئەو بڵاوکراوە کوردیانە لە خۆ دەگرێت کە لەسەر کاری پەرلەمانی هەن و لە ئیستادا لەژێر کارکردندایە.

٨. **بڵاوکراوەکانی پەرلەمانی کوردستان:** ئەم بەشە سەرجەم بڵاوکراوەکانی پەرلەمانی کوردستان دادەنیت و لە ئێستادا لە ژێر کار کردندایە و ژمارەیەك بڵاوکراوەی پەرلەمان دانراوە .

پاش تەواو کردنی بەشی کوردی، کار لەسەر بەشی عەرەبی ماڵپەرەکە دەکرێت و لە داهاتووشدا کار دەکرێت بۆ زیادکردنی زمانی ئینگلیزی .

پێشەکی

پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان لەلایەن (**ئینستیتوتی پەی**) ەوە بە هاوکاری سندوقی نیشتیمانی بۆ پاڵپشتی دیموکراسی (NED)ی ئەمەریکییەوە لەسەرەتای خولی چوارەمی پەرلەمانەوە جێبەجێ دەکرێت، تا ئێستا (٧) راپۆرتی بڵاو کردۆتەوە. ئامانجی پرۆژەکە ئەوەیە بەدەنگ دەری کوردستان بڵێت ئەدای نوێنەرەکانیان لەپەرلەماندا چۆنە و شەفافیەت لەئەرکی پەرلەمانی درووست بکات، بە رای گشتی بڵێت پایە سەرەکیەکانی کارکردن وەك (یاسا دانان، چاودێری و پەسەندکردنی بودجە) لەو دەزگا نیشتیمانیەدا چۆن بەرێوەدەچن. ئەمە لەکاتی ئاساییدا کە پەرلەمان لەسەر کار بێت و ئەرکەکانی بەجێ بگەیەنێت، بەڵام لە ئێستادا کە ماوەی ساڵ و نیوێك زیاترە پەرلەمان لەکار خراوە و رێگەی پێنادرێت بە ئەرکی خۆی هەڵسێت، ئەرکی ئێمە وەك رێکخراوێکی مەدەنی هاوشانی رێکخراوەکانی تر دروستکردنی فشارە لەسەر لایەنە سیاسیەکان کە پەرلەمان کارا بکرێتەوە و بگەڕێتەوە سەر رێڕەوی خۆی.

لەماوەی کارکردنی چوار ساڵماندا ئەم پرۆژەیە بەچەندین قۆناغی هەڵچون و داچووندا رۆیشتووە، سەرەتا زۆر لە لایەنەکان و فراکسیۆنەکان و سەرۆکایەتی پەرلەمان و تەنانەت ژمارەیەکی زۆر لە ئەندامانیش هاوڕامان نەبوون دیدیان بەرامبەر پرۆژەکە باش نەبوو، بەڵام دواتر کە بۆیان دەرکەوت مەبەستی پرۆژەکە تەنها کارێکی مەدەنیە لە خزمەت بەرەوپێشەوەچوونی کاری پەرلەمانی و پرەنسیپەکانی دیموکراسیدا و (**ئینستیتوتی پەی**) بێلایەنانە راپۆرتەکانی دەنوسێت، زۆرینەی ئەندامانی پەرلەمان و دەستەی سەرۆکایەتیش بە سنگ فراوانیەوە پێشوازیان لە پرۆژەکە کرد.

ئەوەبوو سەرەتا لە راپۆرتەکانی یەکەم و دووەم و سێیەمدا کە لەسەر ئەرکی ئینستتیوکەمان و لەلایەن تیمێکی خۆبەخشەوە ئەنجامدرا، لەلایەن سەرۆکایەتی پەرلەمانەوە رەزامەندی دەربڕدرابوو کە هاوکاری تیمەکانمان بکەن، بەڵام کاتێك راپۆرتی چوارەم بڵاوکرایەوە سەبارەت بە پەکخستنی پەرلەمان بوو کە لە (٢٠١٥/١٠/١٢) رێگری لە سەرۆکەکەی کرا و باسمان لەو برگەو مادە یاساییانە کردبوو کە لەدەرەنجامی ئەم رێگرییەدا پێشێل کرابوون، لەئەنجامدا بەڕێز (جێگری سەرۆکی پەرلەمان) بەیاننامەیەکی لەسەر ئینستتیوکەمان بڵاوکردەوە و بریاری رێگریی تیمەکانمانی دا لە نێو پەرلەماندا. ئەوەبوو ئێمە وێڕای وەڵامدانەوەمان، ئیشی خۆمان رانەگرت و پرۆژەکەمان بەردەوام بوو و رێگرییەکان کاری تێنەکردین و راپۆرتی (٥)یشمان بڵاو کردەوە، دوای ئەوە لەگەڵ بەڕێز (جێگری سەرۆکی پەرلەمان) دانیشتین و رێگە بە تیمەکانمان درایەوەو لەسەر چەند خاڵێك وەك هاوکاری کردن لەگەڵ پەرلەمان رێککەوتین و راپۆرتی (٦)مان بڵاوکردەوە، بەمەبەستی هاوکاریی زیاتر رۆژی (٢٠١٦/١٢/٤) تیمێکی ئینستتیوت سەردانی بەڕێز (جێگری سەرۆکی پەرلەمان)مان کردو بەرێزیان وێڕای ستایشی پرۆژەکەو بەرز نرخاندنی کارەکانی ئینستتیۆتی پەی، بەڵێنی هاوکاریکردنی پێداین لەپێدانی زانیاری و بەم مەبەستە رۆژی (٢٠١٦/١٢/٨) نوسراوێکمان ئاراستە کردن

سەبارەت بە بەدواداچوونی ئەو بەڵێنانەی پێیاندابووین کە لە چوار خاڵ پێکهاتبوو، بەڵام ڕۆژی (٢٠١٧/١/٢٤) بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان بەنوسراوی ژمارە (١٤٣/٥/٢) وەڵامی داینەوە بەوەی کە لەو چوار خاڵەی داوامان کردووە سێ خاڵی ڕەت کراوەتەوەو تەنها ڕەزامەندی لەسەر یەك خاڵ دراوە، دواتر لە (٢٠١٧/٢/٢٧) هەر بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان لەسەر داوای بەڕێز (جێگری سەرۆکی پەرلەمان) بە نوسراوی ژمارە (٤٥٢/٤/٤) ئینستتیوتەکەمانی ئاگادار کردەوە کە ئامادەنین هیچ زانیارییەکمان پێ بدەن، بە بیانوی ئەوەی لەگەڵ پەیرەوی ناوخۆی پەرلەماندا ناگونجێت پەرلەمان لەلایەن ڕێکخراوی مەدەنیەوە چاودێری بکرێت و ئەندامانی پەرلەمانیش ناڕازین بەم کارە و داوای ڕاگرتنی کارەکانی ئەم پرۆژەیەیان کردووە، هەر بەوەندەش نەوەستان بەڵکو ئەو نوسراوەیان گشتاند بەسەر سەرجەم ئەندامانی پەرلەماندا.

لەگەڵ هەموو ئەوانەشدا ئێمە پرۆژەکەمان نەوەستاند و بەردەوامین و ڕاپۆرتی ژمارە حەوتەمیش بڵاوکرایەوە. بۆ بەدواداچوونی زیاتر و وەرگرتنی ڕای ئەندامانی پەرلەمان سەبارەت بە پرۆژەکە پێمان باش بوو ڕاپرسیەك لەنێو سەرجەم ئەندامانی پەرلەماندا بکەین و بیروڕایان لەسەر پرۆژەکە وەربگرین، کە ئایە ئەندامان تاچەند لەگەڵ کارەکانی ئەم پرۆژەیەن و تاچەند پیان باشە پەرلەمان لەلایەن ڕێکخراوە مەدەنیەکانەوە چاودێری بکرێت، وە لێرەدا دەقی ڕاپرسیەکە و دەرەنجامەکانی و شیکاریی خۆمان لەسەری دەخەینە ڕوو. هەروەها لەم ڕاپۆرتەدا هەوڵمانداوە وەڵامێکی دروستی ئەوانە بدەینەوە کە پێیانوایە چاودێریکردنی پەرلەمان لەگەڵ پەیڕەودا ناگونجێت و گوایە لە دنیادا ئەزموونی لەم شێوەیە نییە. کە لە ڕاستیدا پێچەوانەکەی ڕاستە.

لایەنی یاسایی ئەنجامدانی پرۆژەکە

پـرۆژەی چـاودێری پەرلـەمانی کوردسـتان کـە لەلایـەن ئینسـتتیوتی پـەی بـۆ پـەروەردەو گەشـەپێدانەوە ئەنجام دەدرێت، کارێکی مەدەنی و یاساییە لەبەر ئەم هۆکارانەی خوارەوە:

١- رێکخراوەکـەمان بـەپێی یاسـای ژمـارە (١)ی سـاڵی (٢٠١١) ی رێکخـراوە ناحکومیـەکان لـە هـەرێمی کوردستاندا کە لە پەرلەمان دەرچووە، بە ژمارە (١٤٠٦) لە ٢٠١٣/١١/٢٦ دا تۆمار کراوە.

٢- لە برگەی (٤)ی مادەی (٣)ی پەیرەوی ناوخۆی ئینستتیوتدا هاتووە کە ئینستتیوتی پـەی "چـاودێری گشـت دامـەزراوە گشـتیەکان دەکـات لـەپێناو گەشـەپێدان و بەرزکردنـەوەی توانـای حـوکمرانی لـە هـەرێمی کوردستان" کە پەرلەمانیش یەکێکە لەم دامەزراوە گشتیانەو ئەم پەیرەوەش بەپێی یاسا لەلایەن فەرمانگـەی رێکخراوە ناحکومیەکانەوە پەسەند کراوە.

٣- بـەپێی یاسـای ژمـارە (١١)ی سـاڵی ٢٠١٣ی مـافی دەسـکەوتنی زانیـاری لـە هـەرێمی کوردسـتان کـە لەپەرلەمانەوە دەرچووە مافی ئەوەمان هەیە زانیاریمان پێ بدرێت و کاری خۆمان بکەین.

٤- بەپێی بڕیاری ژمارە (٥)ی سـاڵی ٢٠١٣ی پەرلـەمانی کوردسـتان سـەبارەت بـە (پـەیمانی هاوبەشـی و گەشەپێدان لەنێوان دەسەڵاتە گشـتیەکان و رێکخـراوە ناحکومیـەکان لـە هـەرێمی کوردسـتان) لـە پەرلـەمانی کوردستان پەسەند کراوە، پەرلەمان داوامان لێدەکات هاوکاری دامودەزگا گشتیەکان بین کە پەرلەمان یـەکێك لەوانەیە.

٥- وەك ئەوەی باسی لێوە دەکرێت، گوایە پەرلەمان بەرزترین دەزگای نیشتمانی ئـەم هەرێمەیـە و خـۆی چاودێرەو ناکرێت چاودێری بکرێت و لەگـەڵ پـەیرەوی نـاوخۆی پەرلەمانـدا وێـك نایەتـەوە، ئـەم قسـەیە هـیچ بنەمایەکی نیەو لەسەرتاپای پەیرەوی ناوخۆی پەرلەماندا برگەو مادەیەکی لەم جۆرە بەرچاو ناکەوێت.

٦- جگە لە چاودێری پەرلەمانتاران و پەرلەمان، چاودێریی ئەو رەوشەشمان کردووە کە هەڵوێستی لایەنـە سیاسیەکان دەرهەق پەرلەمان دەیکەن، هەر لە پەکخستنی پەرلەمان و بێ بایەخ کردنی و حیساب نەکردن بۆ پەرلەمان و بڕیارەکانی لە راپۆرتەکانماندا رەنگی داوەتەوە.

٧- لە راپۆرتەکانماندا باسی ئەو پێشلکارییە یاساییانەشمان کردووە کە دەسەڵاتی جێبەجێکردن دەرهەق بە پەرلەمان و یاساو بڕیارەکان کردوویەتی و لەو دامودەزگاو دامـەزراوە گشـتیانەش دواویـن کـە پـەکیانخراوە بەهۆی پەککەوتنی پەرلەمانەوە.

ئایا پەرلەمانی کوردستان تاکە پەرلەمانە چاودێری بکرێت؟

هەندێك لە پەرلەمانتاران پێیان وایە کە پرۆسەی چاودێریکردنی پەرلەمان لە هیچ شوێنێکی تری دنیادا نیەو تەنها لە کوردستان هەیەو هەر بۆیەش ئەمە کارێکی نەشیاوە، بۆ روونکردنەوەی ئەم مەبەستە ئەم چەند خاڵە دەخەینە روو:

١- ئینستتیوتی پەی یەکەم رێکخراو نیە چاودێریی پەرلەمانی کوردستانی کردبێت، پێشتر دوو رێکخراوی تر ئەم کارەیان کردووە:

ا- لە ساڵی (٢٠٠٧) تا (٢٠١١) کۆمەڵەی ئەمریکی بۆ کورد ASK چاودێریی پەرلەمانی کردووە و پرۆژەکەی بەناوی (پرۆژەی چاودێریکردنی بەڵێنەکانی هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان) بوو و چەندان راپۆرتی بڵاو کردۆتەوە.

ب- لە ساڵی (٢٠١٢) تا (٢٠١٣) رێکخراوی (RDO) چاودێری پەرلەمانی کوردستانی کردووەو چەند راپۆرتێکی بڵاوکردۆتەوە.

٢- ئەنجومەنی نوێنەرانی عێراق لەلایەن (مؤسسة مدارك لدراسات الرقي الفكري) ەوە چاودێری دەکرێت و تا ئێستا راپۆرتی مانگانەو وەرزییان بڵاو کردۆتەوە. کە ئەمە لینکی ماڵپەڕەکەیانە:

http://www.miqpm.com/index.php

٣- پەرلەمانی ئوردن لەلایەن (مرصد البرلمان الأردني)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://www.jpm.jo

٤- پەرلەمانی یەمەن لەلایەن (المركز اليمني لقياس الرأى العام)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://www.ypwatch.org

٥- پەرلەمانی مەغریب لەلایەن (المرصد المغربي للعمل البرلماني)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://www.slideshare.net/ajjmaroc/ss-14482863

٦- پەرلەمانی لبنان لەلایەن (مرصد الأداو النيابي اللبناني)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

www.lpmonitor.org
http://www.aub.edu.lb/sao/activities/outlook/archive/volume_44/issue_5/ar_misc/Pages/1.aspx

٧- پەرلەمانی باشوری ئەفریقیا لەلایەن (تیمی روانگەی پەرلەمانی)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://pmg.org.za

٨- پەرلەمانی ئەرجەنتین لەلایەن (دامەزراوەی دەسەڵاتی هاوڵاتی)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://poderciudadano.org

٩- پەرلەمانی چیللی لەلایەن (دامەزراوەی هاوبەشی)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://www.participa.cl

١٠- پەرلەمانی گواتیمالا لەلایەن رێکخراوی (کاری نیشتیمانی)ەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://accionciudadana.org.gt

١١- پەرلەمانی فەرەنسا لەلایەن چەند رێکخراوێکەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://www.nosdeputes.fr

١٢- پەرلەمانی مصر لەلایەن چەند رێکخراوێکەوە چاودێری دەکرێت و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://egpw.org

١٣- پەرلەمانەکانی (ئەوروپی و ئەمەریکی) لەلایەن (خزمەتگوزاریی روانگەی پەرلەمانی)ەوە چاودێری دەکرێن و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://en.wikipedia.org/wiki/Parliamentary_Monitoring_Services

١٤- پەرلەمانەکانی (ئەرجەنتین و چیللی و مەکسیك و پیرۆ) لەلایەن (تۆڕی ئەمریکای لاتینی بۆ شەفافیەتی یاسادانان)ەوە چاودێری دەکرێن و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

http://www.transparencialegislativa.org/publicaciones/Access%20to%20Budget%20and%20Expense%20Information%20of%20the%20Network%20of%20Congresses%20for%20Legislative%20Transparency.pdf

١٥- نزیکەی (٨٠) پەرلەمان لە دنیادا لەلایەن (٢٠٠) مەرسەدی پەرلەمانیەوە چاودێری دەکرێن کە لەلایەن (پەیمانگای دیموکراسی نیشتمانی NDI) و (پەیمانگای بانکی نێودەوڵەتی WBI)ەوە سەرپەرشتی دەکرێن و ئەمەش لینکی ماڵپەڕی چاودێریکردنەکەیانە:

https://www.ndi.org/sites/default/files/governance-parliamentary-monitoring-organizations-survey-september-2011.pdf

مەبەستمان لە هێنانەوەی ئەم نمونانە ئەوەیە کە لە دنیای پێشکەوتوو و تەنانەت کۆمەڵێك لە وڵاتانی رۆژهەڵات و جیهانی سێیەمیشدا دا نەك هەر ئاساییە پەرلەمانەکانیان لەلایەن رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنیەوە چاودێری بکرێن، بەڵکو پێچەوانەکەی نائاساییە کە رێگە بە رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی نەدرێت چاودێرییان بکەن. چونکە رێگری کردن واتە شاردنەوەی راستیەکان و نەبوونی شەفافیەت، ئەمەش لەگەڵ پێوەر و بنەماکانی دیموکراسیەت و ئەو دروشمانەدا وێکنایەتەوە کە بانگەشەی بۆ دەکرێت.

پرسیارەکە ئەوەیە، بۆچی دەبێت ئاسایی بێت لە کۆمەڵێك وڵاتی پێشکەوتووی ئەورووپی و ئەمەریکی چاودێریی پەرلەمان بکرێت؟ لە وڵاتانی ئەمەریکای لاتین و باشوری ئەفەریقیا، تەنانەت لەوڵاتانی عەرەبیشدا پەرلەمانەکانیان چاودێری بکرێن، بەڵام لە کوردستاندا ئاسایی نەبێت!؟ بۆچی دەبێت لە دواکەوتوو ترین وڵاتی ئەم دونیایەدا پەرلەمان هەبێت، بەڵام لە کوردستاندا نەبێت!؟

ماڵپەڕی پەرلەمان وەك سەرچاوەی زانیاری

ماڵپەڕی پەرلەمان وەك ئاوێنەی پەرلەمان وایەو پێویستە هەرچی زانیاری و وردەکاریی پەیوەندیدار بە پەرلەمان هەیە تیایدا بێت، بەڵام بەداخەوە ماڵپەڕی پەرلەمانی کوردستان وەك پێویست نیە و کەموکوڕیی زۆری تیادایە، هەروەك ئێمە وەك ئینستتیۆتی پەی لە راپۆرتی ژمارە (٥) دا لە ئازاری ٢٠١٦ دا بڵاومان کردۆتەوە باسمان لە کەموکوڕییەکان کردووەو بە نوسراوی فەرمیش داومانە بە سەرۆکایەتی پەرلەمان بەمەبەستی چاك کردنی.

دیوانی پەرلەمانی کوردستان کە لەسەر داوای بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان لە (٢٠١٧/٢/٢٧) دا نوسراوی ژمارە (٤٥٢/٤/٤)ی ئاراستەی رێکخراوەکەمان کردووەو پێیان راگەیاندووین کە بۆ وەرگرتنی هەر زانیارییەك دەبێت لە رێگەی سایتی پەرلەمانەوە بێت. بەڵام ئەوەی ئێمە تێبینیمان کردووە ماڵپەڕی پەرلەمان هیچ زانیارییەکی ئەوتۆی تیادا نیە و ناتوانرێت بۆ چاودێریکردنی پەرلەمان تەنها پشت بە ماڵپەڕ ببەسترێت، ئەم ماڵپەڕە تەنانەت یاساو بڕیارەکانی خودی پەرلەمانیشی وەك پێویست تیا نیەو کەموکوڕی زۆرە، هەروەها سەبارەت بە چالاکی و کۆبوونەوەی لیژنەکانیش زۆرینەی سەرۆك و ئەندامانی لیژنەکان گلەیی و رەخنەی خۆیان لای ستافی پەی دەربڕیوە کە سایتی پەرلەمان چالاکییەکانیان وەك پێویست بڵاو ناکاتەوە. هەروەها سەبارەت بە ئەندامێتیی لیژنەکانیش لەو ناوانەی هاتوون لە سایتەکەدا کەموکوڕی و هەڵەی تیایە، هەروەها سەبارەت بە ڤیدیۆی دانیشتنەکانی رابردووش کەمترین دانیشتن لەسەر سایتەکە بڵاوکراونەتەوە. جگە لە هەموو ئەمانەش بڵاو کردنەوەی هەواڵەکانی سەرۆك و سکرتێری پەرلەمان سانسۆر کراون و بڵاو ناکرێنەوەو دواهەواڵی سەرۆك و سکرتێری پەرلەمان لە رۆژانی (٧ و ٢٠١٥/١٠/٨) بڵاو کراوەتەوە کە نزیکەی ساڵێك و حەوت مانگە رێگە لە بڵاو کردنەوەی هەواڵ و چالاکیەکانیان گیراوە.

سەبارەت بە هەواڵی کار و چالاکیی لیژنەکانیش لە شەش مانگی رابردوودا تەنها هەواڵی کۆبوونەوەی (٣) لیژنە بڵاو کراوەتەوە.

جا ئەگەر ماڵپەڕێك ئەمە حاڵی بێت چۆن دەتوانرێت پشت بە زانیارییەکانی ببەسترێت!؟

ئەم راپرسیە بۆچی؟

مەبەستی ئێمە لە ئەنجامدانی ئەو راپرسیەدا ئەوەیە کە فیدباکێکی کاری پرۆژەکەمان لە روانگەی ئەندامانی پەرلەمانەوە بۆ دەربکەوێت. هەر بۆ ئەم مەبەستەش هەوڵماندناوە لە رێگەی پرکردنەوەی فۆرمێکی راپرسیەوە رای سەرجەم ئەندامان وەربگرین هەروەك دواتر لێی دەدوێین. بەتایبەت کاتێك دیوانی پەرلەمان بەناوی بەڕێز جێگری سەرۆکەوە پێی راگەیاندووین کە هیچ زانیارییەکمان پێنادەن و بۆ ئەم کارە تەنها دەبێت بۆ وێبسایتی پەرلەمان بگەڕێینەوە، بەبیانوی ئەوەی کاری چاودێریکردنی پەرلەمان نایاساییەو پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان رێگەی پێ نادات! هەروەها گوایە ئەندامانی پەرلەمان قبوڵی ئەوەیان نیە چاودێری بکرێن و ئەنجامدانی ئەم پرۆسەی چاودێریکردنەیان پێ باش نیە، بۆ دەرکەوتنی راستیەکان هەوڵمانداوە راو بۆچوونی پەرلەمانتاران لە زاری خۆیانەوە ببیستین هەروەك لە راپرسیەکەدا دەرکەوتووە.

ناکرێت رۆڵی زۆرینەی ئەو پەرلەمانتارانە نادیدە بگرین کە هاوکاری بەرێوەچوونی پرۆژەکەمان بوون و بە هاوکار و هاوئامانجی پیشەی راستەقینەی کاری پەرلەمانیی خۆیانیان زانیوین و پێیان باش بووە پەرلەمانتاران و پەرلەمان لەلایەن رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنیەوە چاودێری بکرێن و وەك پردێك بەردەوام هەوڵی بیرخستنەوەی ئەو وادەو بەڵێنانە بدەن کە پەرلەمانتاران و لیستەکانیان لەسەروبەندی بانگەشەی هەڵبژاردندا داویانەو فشار بۆ بەجێگەیاندنیان بکرێت و چۆنیەتی ئەدای کاری نوێنەران بۆ خەڵك و دەنگدەر ئاشکرا بکرێن.

یەکەم: ژمارەی فۆڕمی دابەشکراو:

خشتەی (١)

ژمارەی فۆڕمی دابەشکراو و نەکراو بە پێی ڕێژەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	ئەو فۆڕمانەی دابەشکراون	١٠٨	٩٧,٢٩
٢	ئەو فۆرمانەی دابەشنەکراون	٣	٢,٧٠
	کۆی گشتی	١١١	٪١٠٠

لە خشتەی (١) دا بۆمان دەردەکەوێت کە بەڕێژەی (٪٩٧,٢٩) فۆڕم بەسەر ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان دابەشکراوە و ڕێژەی (٪٢,٧٠) فۆڕم بەسەر ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان دابەشنەکراوە کە ژمارەی فۆڕمەکان (٣) فۆڕمە، هۆکارەکەشی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە هەرسێکیان دەستەی سەرۆکایەتی پەرلەمانی کوردستانن و ئێمە نەمانویستووە دەستەی سەرۆکایەتی بەشداری لە ڕاپرسیەکەدا بکەن .

دووەم: ژمارەی فۆڕمەکانی گەیشتن یاخود نەگەیشتن بە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

خشتەی (٢)

ژمارەی فۆڕمەکانی گەیشتن یاخود نەگەیشتن بە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	ئەو فۆڕمانەی گەیشتوونەتە دەست ئەندامانی پەرلەمان	١٠١	٩٣.٥١
٢	ئەو فۆرمانەی نە گەیشتوونەتە دەست ئەندامانی پەرلەمان	٧	٦.٤٨
	کۆی گشتی	١٠٨	٪١٠٠

خشتەی (٢) تایبەتە بە گەیشتن یاخود نەگەیشتنی فۆڕمەکان بە ڕاپرسیەکەمان، هەروەك دەرکەوتووە بەڕێژەی (٪٩٣,٥١) فۆڕمەکان گەیشتوون بە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان و ڕێژەی (٪٦,٤٨) فۆڕمەکان نەگەیشتوون بە دەست ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان، ڕەنگە ئەمەش بۆ ئەوە بگەڕێتەوە کە بەشێك لەو ئەندام پەرلەمانانە لە دەرەوەی هەرێمی کوردستان بووبن و هەندێکیشیان هۆکاری پەیوەندییەکانیان بەردەست نەبوون.

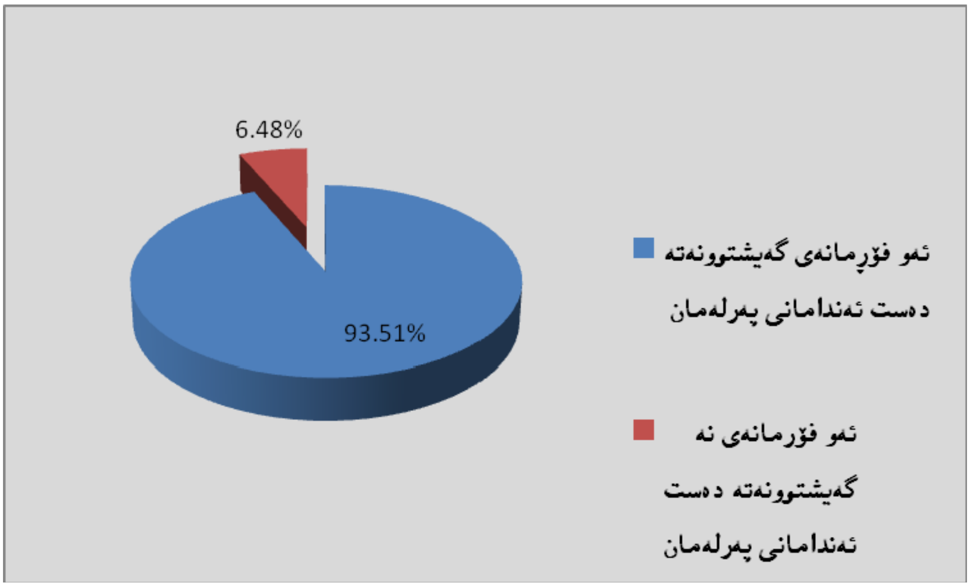

شێوەی (١)

ژمارەی فۆڕمەکانی گەیشتن یاخود نەگەیشتن بە ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

سێیەم: ژمارەی پەرلەمانتارانی بەشداربوو:

خشتەی (٣)

ژمارەی پەرلەمانتارانی بەشداربوو لە راپرسی

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	ئەو پەرلەمانتارانەی وەڵامیان داوەتەوە	٦٩	٦٨.٣١
٢	ئەو پەرلەمانتارانەی فۆرمەکەشیان بەدەست گەیشتووە و وەڵامیان نەداوەتەوە	٣٢	٣١.٦٨
	کۆی گشتی	١٠١	٪١٠٠

خشتەی (٣) تایبەتە بە ژمارەی پەرلەمانتارانی بەشداربوو لە راپرسیەکەدا، کە (١٠١) ئەندام بەشداریان کردووە لەوانە (٦٩) بە رێژەی (٪٦٨.٣١) وەڵامیان داوەتەوەو (٣٢) بە رێژەی (٪٣١.٦٨) وەڵامیان نەداوەتەوە.

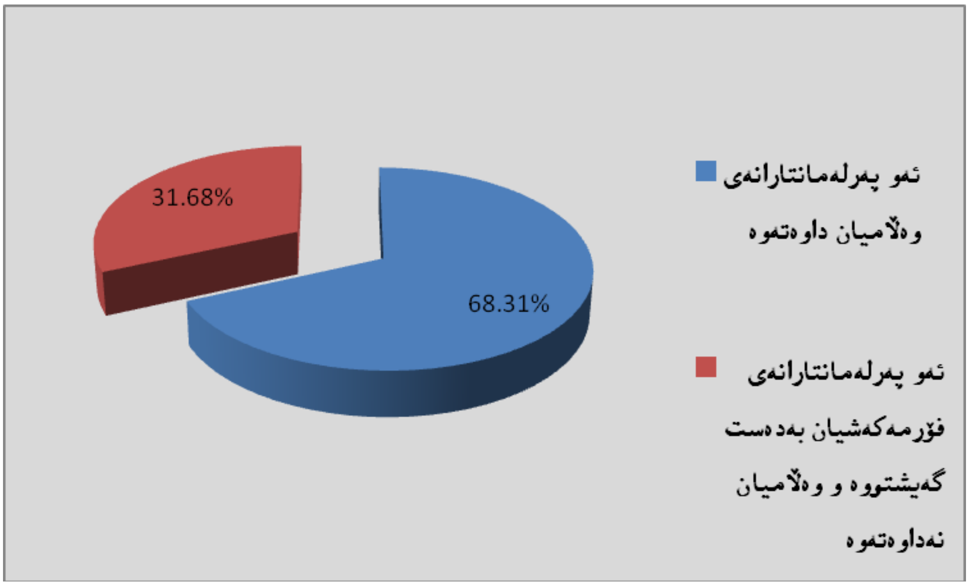

شێوەی (٢)

ژمارەی پەرلەمانتارانی بەشداربوو لە راپرسی

چوارم: هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان:

خشتەی (٤)

هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان

کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت لەڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	باش	٥٦	٨١.١٥
٢	مامناوەند	٩	١٣.٠٤
٣	خراپ	٤	٥.٧٩
	کۆی گشتی	٦٩	٪١٠٠

خشتەی (٤) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری یەکەم کە تیایدا هاتووە:

- ئایا پرۆژەی چاودێریی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن (ئینستیتۆتی پەی)ەوە جێبەجێدەکرێت چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

لە خشتەی (٤) دا دەردەکەوێت کە بەڕێژەی (٪٨١.١٥) بەشداربووانی ڕاپرسیەکەمان هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت بە (باش) دەزانن، هەروەك (٪١٣.٠٤) پرۆژەی چاودێری بە (مامناوەند) دادەنێنن، کۆتا ڕێژەش کە (٪٥.٧٩)یە پێیان خراپە. کە ئەم ڕێژانە گرنگیی پرۆژەکە دەگەیەنێت بەلای خودی ئەندامانی پەرلەمانەوە.

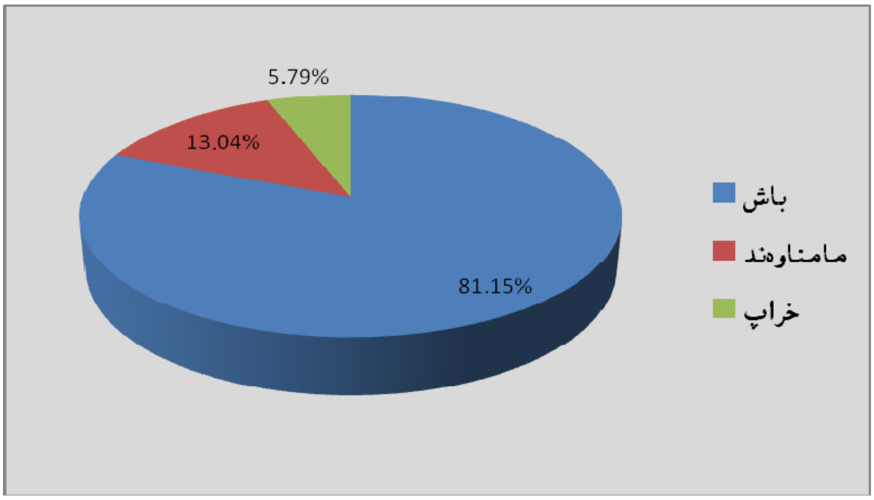

شێوەی (٣)

هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمان کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت

پێنجەم: هەڵسەنگاندنی ڕاپۆرتەکان:

خشتەی (٥)

هەڵسەنگاندنی ڕاپۆرتەکانی پەی دەربارەی پەرلەمانی کوردستان لەڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	باش	٥٢	٧٥.٣٦
٢	مامناوەند	١٣	١٨.٨٤
٣	خراپ	٤	٥.٧٩
	کۆی گشتی	٦٩	٪١٠٠

خشتەی (٥) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری دووەم کە تیایدا هاتووە:

- ڕاپۆرتەکانی ئینستیتۆتی پەی دەربارەی پەرلەمانی کوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنیت؟

بەشداربووانی ڕاپرسیەکە ڕێژەی (٪٧٥.٣٦)یان پێیان (باش) و (٪١٨.٨٤)یان پێیان (مام ناوەند) و تـەنها (٪٥.٧٩)یان پێیان خراپە. کە ئەمەش گرنگیی پرۆژەکە دەگەیەنێت بەلای خودی ئەندامانی پەرلەمانەوە.

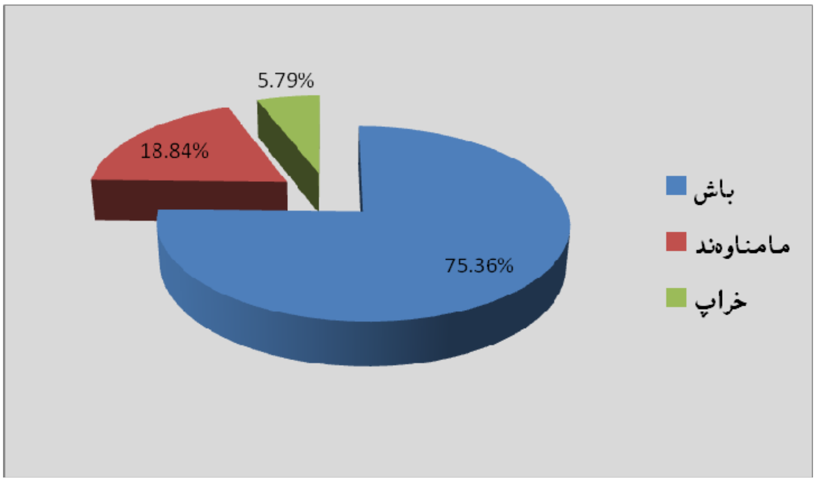

شێوەی (٤)

هەڵسەنگاندنی ڕاپۆرتەکانی پەی دەربارەی پەرلەمانی کوردستان لەڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

شەشەم: ئەگەرەکانی چاودێریکردنی پەرلەمانی کوردستان:

خشتەی (٦)

ئەگەرەکانی چاودێریکردنی پەرلەمانی کوردستان

لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومیەکان لەڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	بەڵێ	٦٢	٨٩.٨٥
٢	نەخێر	٧	١٠.١٤
	کۆی گشتی	٦٩	٪١٠٠

خشتەی (٦) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری سێیەم کە تیایدا هاتووە:

- پێتان باشە پەرلەمانی کوردستان لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومییەکانەوە چاودێری بکرێت؟

بەشداربووانی ڕاپرسیەکە (٦٢) ئەندام ڕێژەی (٪٨٩.٨٥)یان وەڵامیان (بەڵێ)ە و پێیان باشە چاودێری ڕێکخراوەکان بەسەر پەرلەمانەوە هەبێت و (٧) ئەندام (٪١٠.١٤) شیان وەڵامیان (نەخێر)ە و پێیان باش نیە هیچ چاودێرییەك بەسەر پەرلەمانەوە بێت.

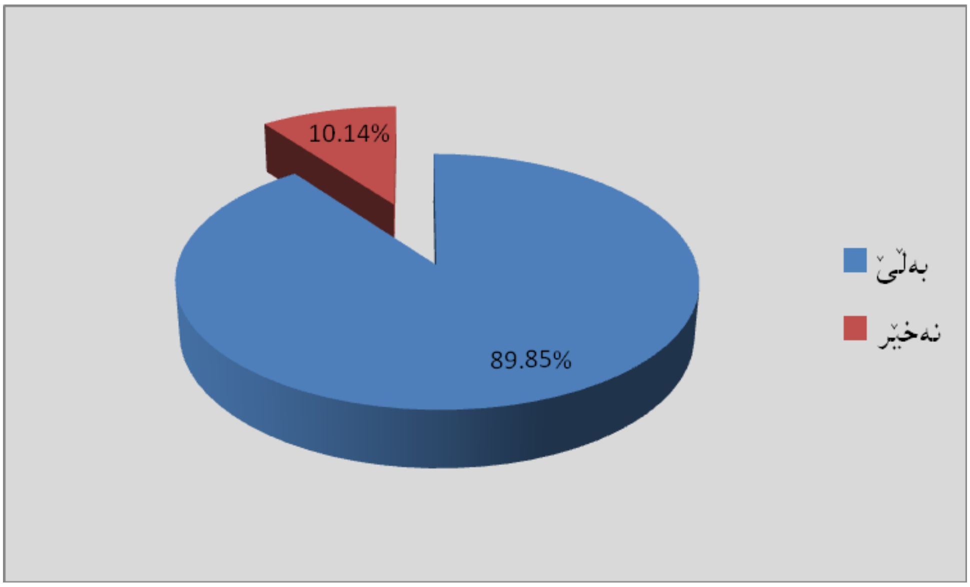

شێوەی (٥)

ئەگەرەکانی چاودێریکردنی پەرلەمانی کوردستان

لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومیەکان لەڕوانگەی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

حەوتەم: میکانیزمی چاودێریکردنی پەرلەمان

خشتەی (٧)

میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان بۆ وەرگرتنی زانیاری لەڕوانگەی ئەندامانەوە

ژ	بڕگەکان	دووبارە	٪
١	ئەندامان + سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان ی+ سایت	٢٦	٣٧.٦٨
٢	ئەندامان	١٨	٢٦.٠٦
٣	ئەندامان + سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان	١٨	٢٦.٠٦
٤	سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان	٥	٧.٢٤
٥	سایتی پەرلەمان	١	١.٤٤
٦	ئەندامان + سایتی پەرلەمان	١	١.٤٤
	کۆی گشتی	**٦٩**	**٪١٠٠**

خشتەی (٧) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری چوارەم کە تیایدا هاتووە:

- پێتان باشە میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان لەلایەن کێ وە بێت؟

لەکۆی بەشداربوان تەنها (١) کەس پی وایە لەرێگەی سایتەوە زانیاری وەربگیرێت ئەمە لە کاتێکدا بە ئینستتیوتەکەمان وتراوە کە ئەمە داوای ئەندامانە، و (٥)یان پێیان باشە لە رێگەی (سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان)ەوە بێت وا (١٨)یان پێیان باشە لە رێگەی (ئەندامان)ەوە بێت، و (١٨)یان پێیان باشە لە رێگەی (ئەندامان + سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان)ەوە بێت و (٢٦)شیان پێیان وایە زانیارییەکان لەرێگەی (ئەندامان + سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان + سایت) بێت.

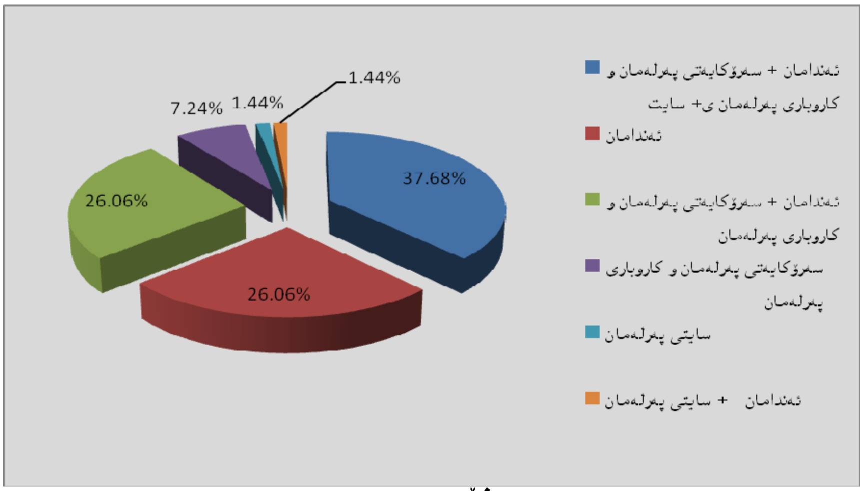

شێوەی (٦)

میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان بۆ وەرگرتنی زانیاری لەڕوانگەی ئەندامانەوە

خشتەی (٨)

ژمارەی ئەو پەرلەمانتارانەی بەشداری را پرسیەکەیان کردووە بە پێی فراکسیۆنەکان

ژ	فراکسیۆن	ژمارەی ئەو کەسانەی وەڵامیان داوەتەوە	ژمارەی ئەوانەی ئامادەنین وەڵام بدەنەوە	ژمارەی ئەوانەی فۆرمیان پێ نەگەیشتووە	ژمارەی کۆتایی بەشداری لە ڕاپرسی
١	پارتی دیموکراتی کوردستان	١٩	١٥	٣	٣٤
٢	بزوتنەوەی گۆڕان	١٦	٦	١	٢٢
٣	یەکێتی نیشتمانی کوردستان	١٦	١	١	١٧
٤	یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان	٧	٣	–	١٠
٥	کۆمەڵی ئیسلامی کوردستان	٣	٢	–	٥
٦	رافیدەین	١	–	١	١
٧	پێشکەوتنی تورکمانی	١	١	–	٢
٨	گردبوونەوە گەلی کلدانی سریانی ئاشوری	١	١	–	٢
٩	گۆڕان و نوێبونەوەی تورکمانی	١	–	–	١
١٠	بەرەی تورکمانی	١	–	–	١
١١	هەولێری تورکمانی	١	–	–	١
١٢	أبناء النهرين	–	١	–	١
١٣	ئەرمەن	–	١	–	١
١٤	بزوتنەوەی ئیسلامی	١	–	–	١
١٥	ئازادی	١	–	–	١
١٦	سۆسیالیست دیموکراتی کوردستان	–	١	–	١
١٧	ئاراستەی سێیەم	–	–	١	–
	سەرجەم	٦٩	٣٢	٧	١٠١

خشتەی (٨) تایبەتە بە رێژەی ئەندامانی پەرلەمان بەپێی فراکسیۆنەکان کە بەشداریی راپرسیەکەیان کردووە.

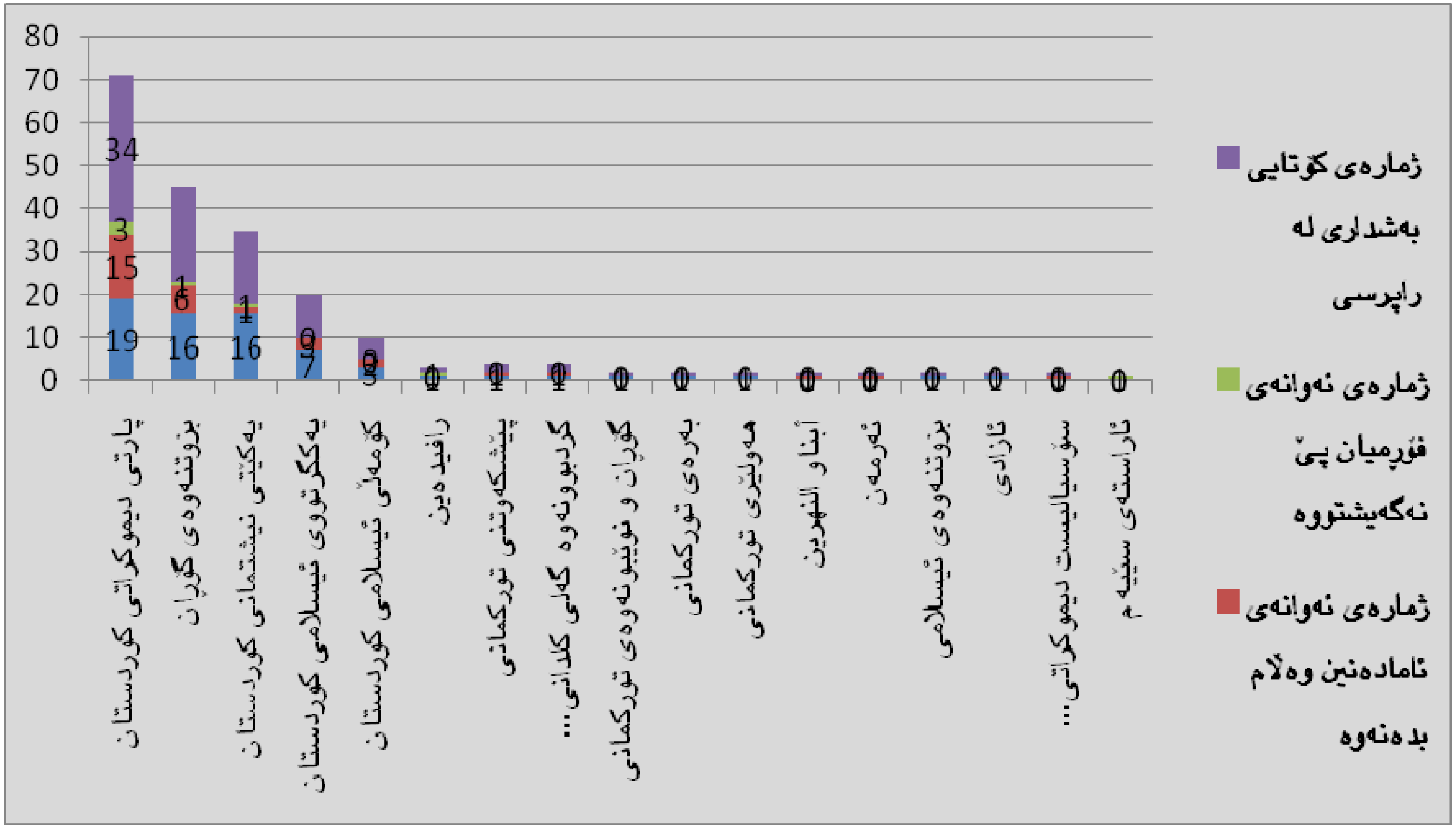

شێوەی (٧)

ژمارەی ئەو پەرلەمانتارانەی بەشداری راپرسیەکەیان کردووە بە پێی فراکسیۆنەکان

خشتەی (٩)

پرسیاری یەکەم: پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت چۆن هەڵدەسەنگێنیت ؟

ژ	فراکسیۆن	ژمارەی ئەوانەی وەڵامیان داوەتەوە	باش	مامناوەند	خراپ
١	پارتی دیموکراتی کوردستان	١٩	١٨	-	١
٢	بزوتنەوەی گۆڕان	١٦	١٢	٤	-
٣	یەکێتی نیشتمانی کوردستان	١٦	١١	٢	٣
٤	یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان	٧	٥	٢	-
٥	کۆمەڵی ئیسلامی کوردستان	٣	٢	١	-
٦	رافیدەین	١	١	-	-
٧	پێشکەوتنی تورکمانی	١	١	-	-
٨	گردبوونەوە گەلی کلدانی سریانی ئاشوری	١	١	-	-
٩	گۆڕان و نوێبونەوەی تورکمانی	١	١	-	-
١٠	بەرەی تورکمانی	١	١	-	-
١١	هەولێری تورکمانی	١	١	-	-
١٢	بزووتنەوەی ئیسلامی	١	١	-	-
١٣	لیستی ئازادی	١	١	-	-
	سەرجەم	٦٩	٥٦	٩	٤

خشتەی (٩) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری یەکەم بەپێی فراکسیۆنەکان کە بەشداریی راپرسیەکەیان کردووە، کە لە پرسیارەکەدا هاتووە:

- ئایا پرۆژەی چاودێریی پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن ئینستیتۆتی پەی)ەوە جێبەجێدەکرێت چۆن هەڵدەسەنگێنی؟

لە کۆی بەشدار بووان کە (٦٩) ئەندامن، (٥٦) ئەندام بە (باش) و (٩) ئەندام بە (مامناوەند) و تەنها (٤) ئەندام بە (خراپ) ناوزەدیان کردووە، کە ئەوانیش (١) ئەندام لە پارتی دیموکراتی کوردستان و (٣) ئەندامیش لە فراکسیۆنی یەکێتی نیشتمانی کوردستانن.

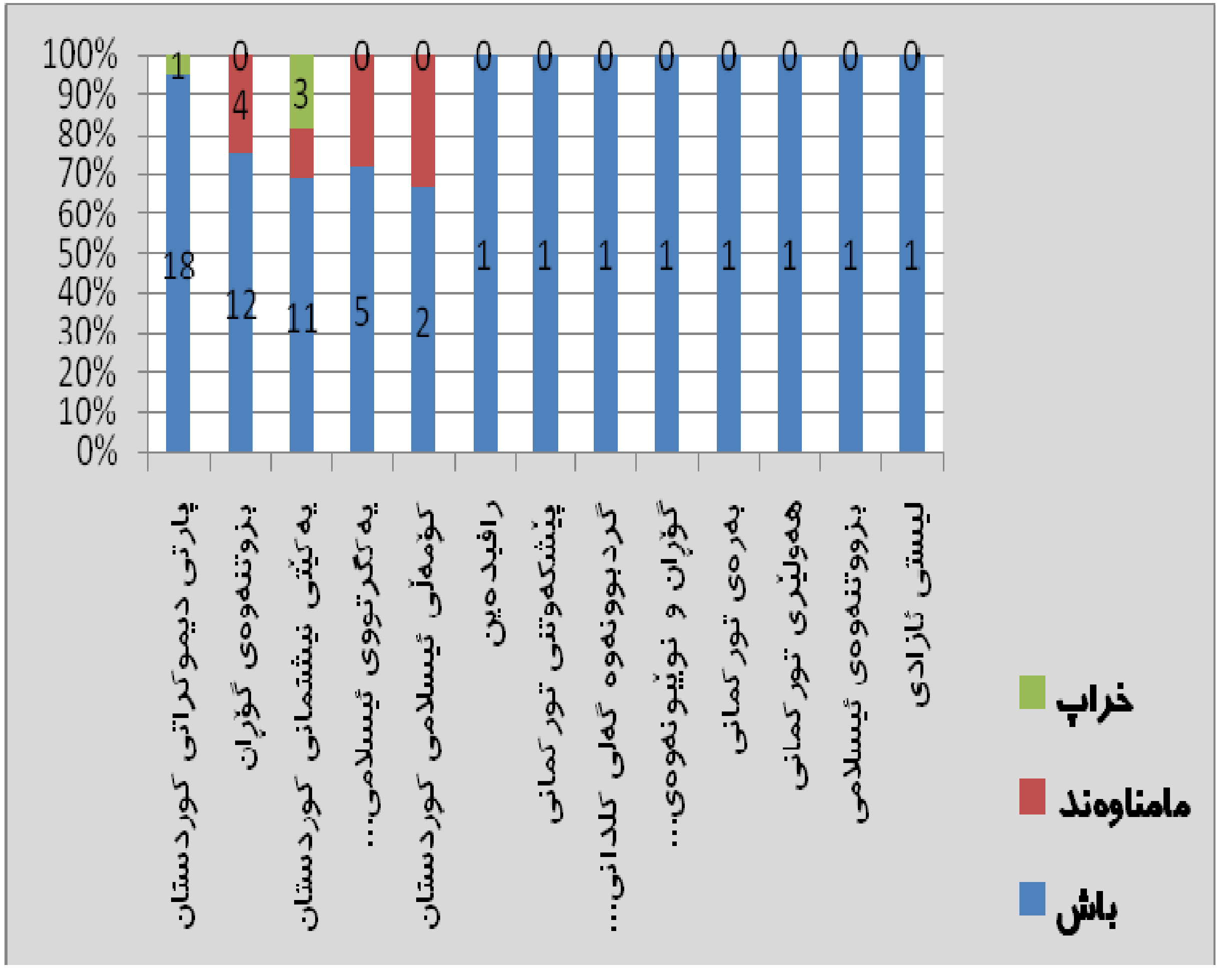

شێوەی (٨)

هەڵسەنگاندنی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت

خشتەی (١٠)

پرسیاری دووەم: راپۆرتەكانی پەی دەربارەی پەرلەمانی كوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنیت ؟

ژ	فراكسیۆن	ژمارەی ئەوانەی وەلامیان داوەتەوە	باش	مامناوەند	خراپ
١	پارتی دیموكراتی كوردستان	١٩	١٣	٥	١
٢	بزوتنەوەی گۆڕان	١٦	١٤	٢	–
٣	یەكێتی نیشتمانی كوردستان	١٦	٩	٥	٢
٤	یەكگرتووی ئیسلامی كوردستان	٧	٥	١	١
٥	كۆمەڵی ئیسلامی كوردستان	٣	٣	–	–
٦	رافیدەین	١	١	–	–
٧	پێشكەوتنی توركمانی	١	١	–	–
٨	گردبوونەوە	١	١	–	–
٩	گۆڕان و نوێبونەوەی توركمانی	١	١	–	–
١٠	بەرەی توركمانی	١	١	–	–
١١	هەولێری توركمانی	١	١	–	–
١٢	بزوتنەوەی ئیسلامی	١	١	–	–
١٣	لیستی ئازادی	١	١	–	–
	سەرجەم	٦٩	٥٢	١٣	٤

خشتەی (١٠) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری دووەم بەپێی فراكسیۆنەكان كە بەشداریی راپرسیەكەیان كردووە، كە لە پرسیارەكەدا هاتووە:

- ڕاپۆرتەكانی پەی دەربارەی پەرلەمانی كوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنیت؟

لە كۆی بەشدار بووان كە (٦٩) ئەندامن، (٥٢) ئەندام بە (باش) و (١٣) ئەندام بە (مامناوەند) و تەنها (٤) ئەندام بە (خراپ) ناوزەدیان كردووە، كە ئەوانیش (١) ئەندام لە پارتی دیموكراتی كوردستان و (٢) ئەندامیش لە فراكسیۆنی یەكێتی نیشتمانی كوردستان و (١) ئەندامیش لە فراكسیۆنی یەكگرتووە.

هەڵسەنگاندنی ڕاپۆرتەکانی پەی دەربارەی پەرلەمانی کوردستان

شێوەی (٩)

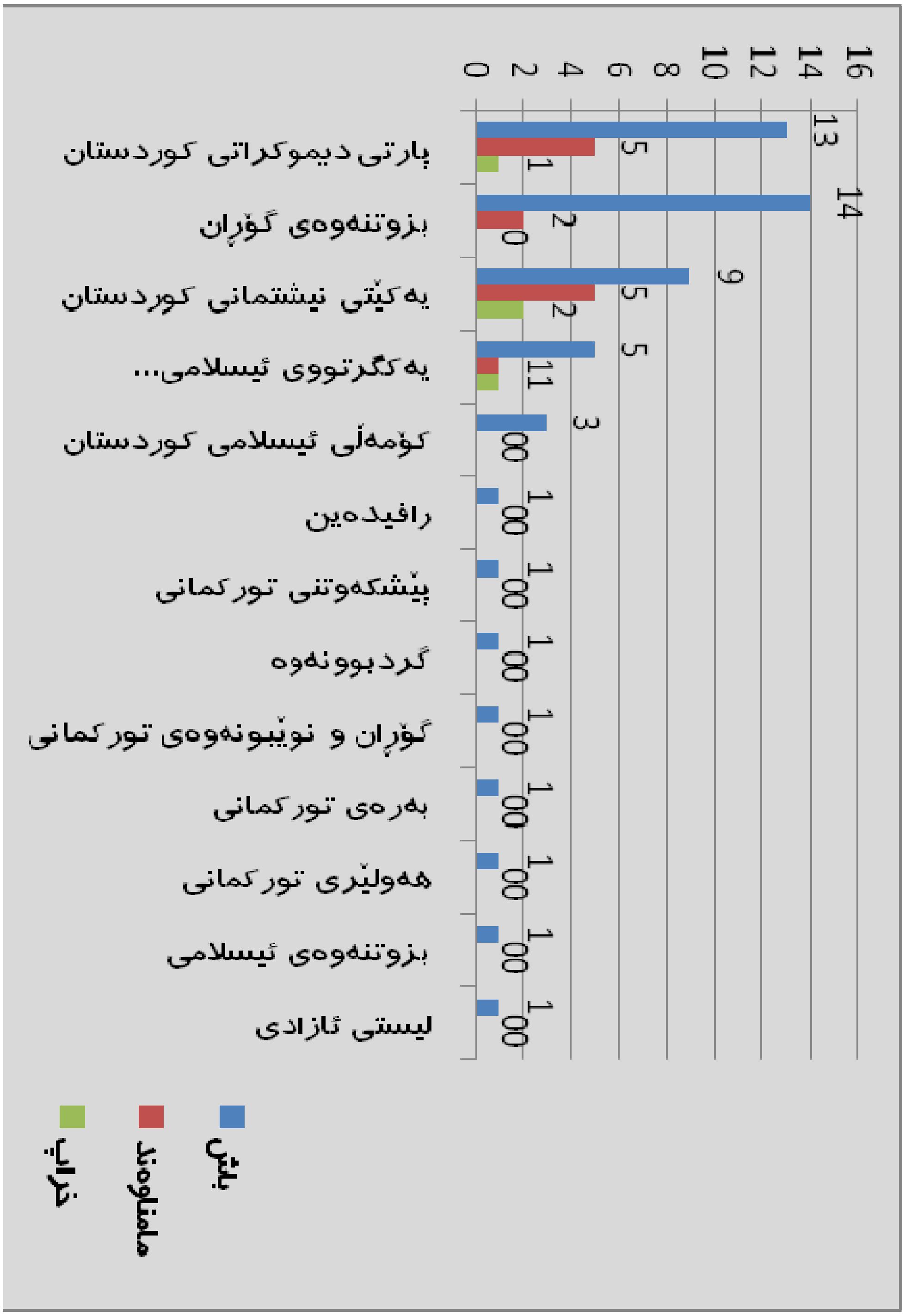

خشتەی (١١)

پرسیاری سێیەم: پێتان باشە پەرلەمانی کوردستان لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومیەکانەوە چاودێری بکرێت؟

ژ	فراکسیۆن	ژمارەی ئەوانەی وەلامیان داوەتەوە	بەڵێ	نەخێر
١	پارتی دیموکراتی کوردستان	١٩	١٦	٣
٢	بزوتنەوەی گۆڕان	١٦	١٥	١
٣	یەکێتی نیشتمانی کوردستان	١٦	١٤	٢
٤	یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان	٧	٧	–
٥	کۆمەڵی ئیسلامی کوردستان	٣	٢	١
٦	رافیدەین	١	١	–
٧	پێشکەوتنی تورکمانی	١	١	–
٨	گردبوونەوە	١	١	–
٩	گۆڕان و نوێبونەوەی تورکمانی	١	١	–
١٠	بەرەی تورکمانی	١	١	–
١١	هەولێری تورکمانی	١	١	–
١٢	بزوتنەوەی ئیسلامی	١	١	–
١٣	لیستی ئازادی	١	١	–
	سەرجەم	**٦٩**	**٦٢**	**٧**

خشتەی (١١) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری سێیەم بەپێی فراکسیۆنەکان کە بەشداریی راپرسیەکەیان کردووە، کە لە پرسیارەکەدا هاتووە:

- **پێتان باشە پەرلەمانی کوردستان لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومیەکانەوە چاودێری بکرێت؟**

لە کۆی بەشدار بووان کە (٦٩) ئەندامن، (٦٢) ئەندام پێیان باشە پەرلەمان لەلایەن ڕێکخراوە ناحکومیەکانەوە چاودێری بکرێت و (٧) ئەندامیش پێیان خراپە چاودێریکردن بەسەر پەرلەمانەوە هەبێت، ئەوانیش (٣) ئەندام لە پارتی دیموکراتی کوردستان و (٢) ئەندامیش لە فراکسیۆنی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و (١) ئەندام لە بزوتنەوەی گۆڕان و (١) ئەندام لە کۆمەڵی ئیسلامین.

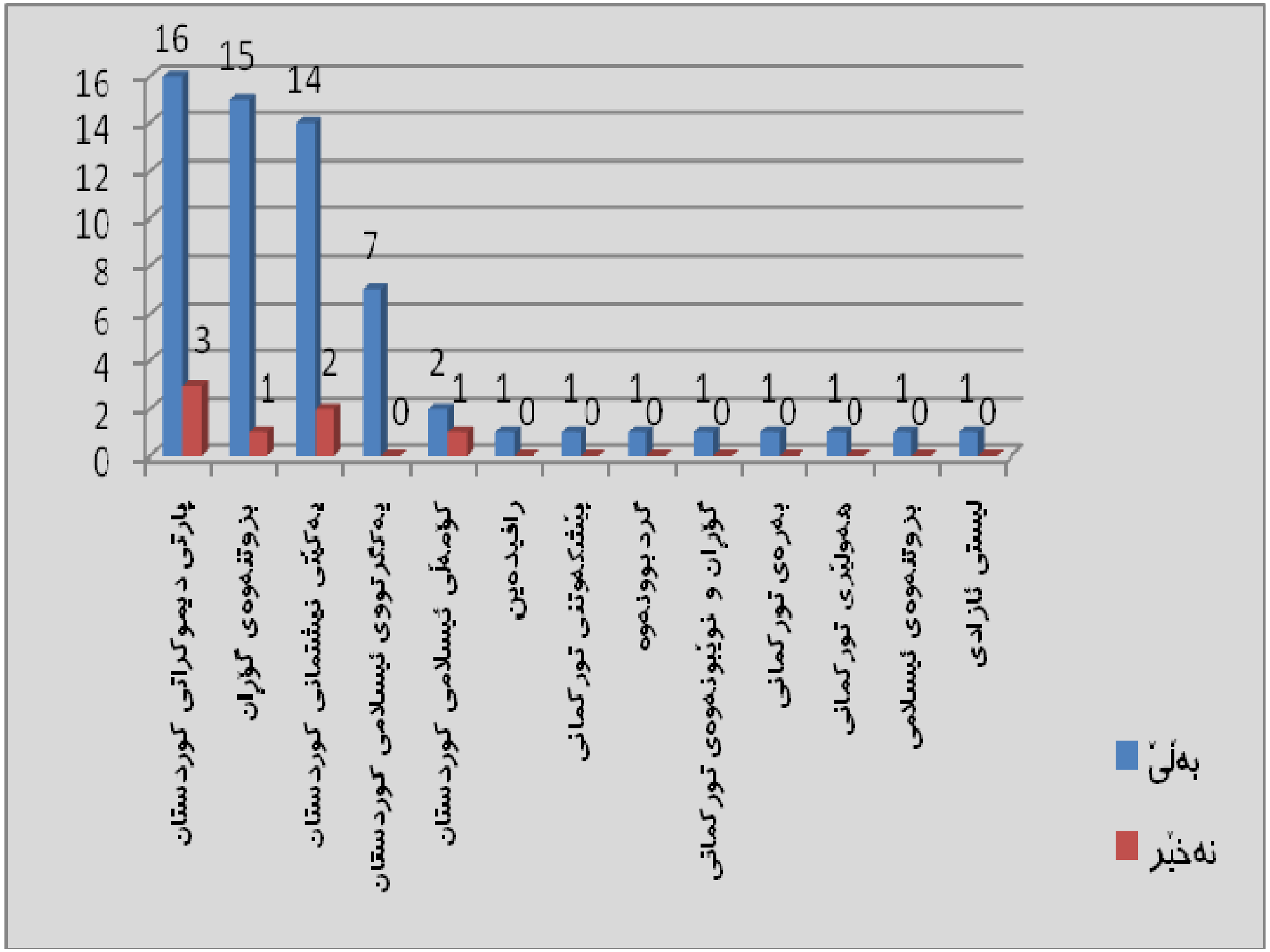

شێوەی (١٠)

پێتان باشە چاودێریی پەرلەمانی کوردستان لەلایەن رێکخراوە ناحکومیەکانەوە

خشتەی (١٢)

پرسیاری چوارەم: پێتان باشە میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان لەلایەن کێ یەوە بێت ؟

ژ	فراکسیۆن	ژمارەی ئەوانەی وەڵامیان داوەتەوە	ئەندامان+ سەرۆکایەتی+ سایت	ئەندامان	ئەندامان + سەرۆکایەتی	سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان	سایتی پەرلەمان	ئەندامان + سایتی پەرلەمان
١	پارتی دیموکراتی کوردستان	١٩	٥	٧	٢	٤	١	–
٢	بزوتنەوەی گۆڕان	١٦	٦	٤	٥	١	–	–
٣	یەکێتی نیشتمانی کوردستان	١٦	٧	٤	٤	–	–	١
٤	یەکگرتووی ئیسلامی کوردستان	٧	٥	–	٢	–	–	–
٥	کۆمەڵی ئیسلامی کوردستان	٣	١	١	١	–	–	–
٦	رافیدەین	١	–	–	١	–	–	–
٧	پێشکەوتنی تورکمانی	١	١	–	–	–	–	–
٨	گردبوونەوە	١	–	–	١	–	–	–
٩	گۆڕان و نوێبونەوەی تورکمانی	١	–	–	١	–	–	–
١٠	بەرەی تورکمانی	١	–	١	–	–	–	–
١١	هەولێری تورکمانی	١	–	١	–	–	–	–
١٢	بزوتنەوەی ئیسلامی	١	–	–	١	–	–	–
١٣	لیستی ئازادی	١	١	–	–	–	–	–
	سەرجەم	٦٩	٢٦	١٨	١٨	٥	١	١

خشتەی (١٢) تایبەتە بە وەڵامی پرسیاری چوارەم بەپێی فراکسیۆنەکان کە بەشداریی راپرسیەکەیان کردووە، کە لە پرسیارەکەدا هاتووە:

- پێتان باشە میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان لەلایەن کێ یەوە بێت؟

لە کۆی بەشدار بووان کە (٦٩) ئەندامن، تەنها یەك ئەندام پێی وایە زانیارییەکان لە رێگەی سایتی پەرلەمانەوە وەربگیرێت، ئەوانی تر سەرچاوەکانی تریان دەستنیشان کردووە.

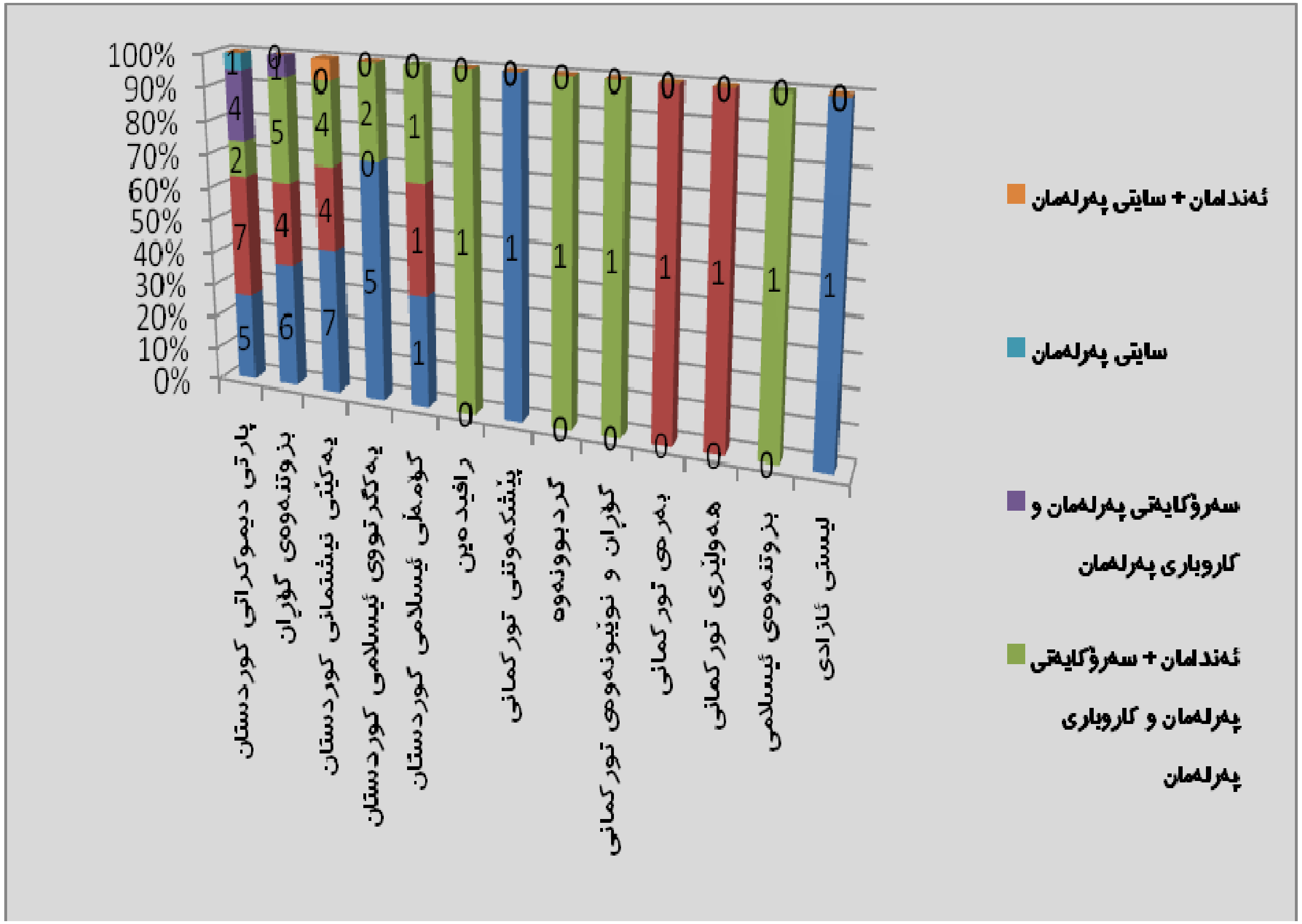

شێوەی (١١)

سەرچاوەی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان

ئه نجام

له كۆتايى ئەم راپۆرتەدا گەيشتينە ئەو ئەنجامانەى خوارەوە:

يەكەم: سەبارەت بە بارودۆخى هەرێمى كوردستان بەگشتى:

١- پرۆسەى ديموكراسى لە هەرێمى كوردستاندا لە پاشەكشەدايەو ئەو ياسايە مەدەنيانەى لە پەرلەمانى كوردستانەوە دەرچوون پێشێلكراون و كۆسپ لەبەردەمياندا دروستكراون و ئازادييەكان بەرتەسك كراونەتەوە، بۆ نمونە وەك: ياساى ژمارە (١)ى ساڵى ٢٠١١ى رێكخراوە ناحكوميەكان و ياساى ژمارە (١١)ى ساڵى ٢٠١٣ى مافى بەدەستهێنانى زانيارى و بڕيارى ژمارە (٥)ى ساڵى ٢٠١٣ى پەيمانى هاوبەشى و گەشەپێدانى نێوان دەسەڵاتە گشتيەكان و رێكخراوە ناحكوميەكان و چەندان ياساى تر.

٢- ئەقڵيەتێك هەيە كە رێگرى دەكات لە چاودێرى كردنى ئەداى پەرلەمان و كارى پەرلەمانى لە هەرێمى كوردستانداو باوەڕيان بە شەفافيەت نيە، مەبەستيشيان لەوەيە كە راستيەكان لە كۆمەڵانى خەڵكى و كۆمەڵى نێودەوڵەتى بشارنەوە.

٣- لە درێژەى كارى چاودێرى كردنمان لە ماوەى سێ ساڵى رابردوودا لە راپۆرتەكانماندا تەنها جەختمان لەسەر كارى پەرلەمانى و ئەداى ليژنەو فراكسيۆنەكان و ئەندامان كردۆتەوە، بەلاى ئيشوكارى ئيداريى پەرلەماندا نەچووين (هەرچەندە تێبينى زۆر هەيە لەسەرى)، بەڵام ئێمە نەمانويستووە كارەكەمان لەو بازنەيەدا بچوك بكەينەوە.

٤- بەپێى ئەو فيدباكەى كردومانە، پرۆژەى چاودێرى پەرلەمان گرنگيى خۆى هەيەو هەر بۆيە راپۆرتەكانمان لەچەندين توێژينەوەى زانستى و نامەى ماستەر و دكتۆرانامەدا وەك سەرچاوەى سەرەكى بەكار هاتوون كە لە زانكۆكانى ناوەوەو دەرەوەى وڵات نوسراون.

دووەم: لە ئەنجامى راپرسيەكەدا بۆمان دەركەوت كە:

١- ئەندامانى پەرلەمانى كوردستان بە شێوەيەكى گشتى بيرو بۆچوونيان باشە سەبارەت بە پرۆژەى چاودێرى كردنى پەرلەمان و لەگەڵ ئەوەدان پەرلەمان لەلايەن رێكخراوەكانەوە چاودێرى بكرێت.

٢- لە كۆى ئەو ئەندامانەى پەرلەمان لە فراكسيۆن و ليستە جياجياكاندا كە بەشدارى راپرسيەكەيان كردووە، هەموويان پرۆژەكەى ئينستتيوتى پەى بۆ چاودێرى پەرلەمان بە باش دەزانن، جگە لە چوار پەرلەمانتار كە يەكێكيان لە فراكسيۆنى پارتى ديموكراتى كوردستانەو سێ پەرلەمانتاريش لە فراكسيۆنى يەكێتى نيشتمانيى كوردستانن.

٣- لە كۆى بەشدار بوانى راپرسيەكە زۆرينە لەگەڵ ئەوەيە پەرلەمان لەلايەن رێكخراوە ناحكوميەكانەوە چاودێرى بكرێت، جگە لە (٧) پەرلەمانتار، كە (٣) لە فراكسيۆنى پارتى ديموكراتى كوردستان و (٢) لە

فراكسيۆنی یەكێتی نیشتمانی كوردستان و (١) لە فراكسیۆنی گۆڕان و (١) لـە فراكسـیۆنی كۆمـەڵی ئیسـلامی پێیان خراپە پەرلەمان چاودێری بكرێت.

٤- لـە كـۆی بەشـدار بـوانی ڕاپرسـیەكە تـەنها (١) ئەنـدامی پـەرلـەمان پێـی باشـە زانیـاریی بەمەبەسـتی چاودێریكردن لە سایتی پەرلەمان وەربگیرێت، ئەوانەی تـر پێیـان وایـە لـە (سـەرۆكایەتی و ئەنـدامان و ئینجـا سایتی پەرلەمان) وەربگیرێت، كە ئەمە نیشانەی لاوازی سایتی فەرمی پەرلەمانە.

راسپاردەکان

لەپێناو شەفافیەتی زیاتر و جێگیربوونی پایەکانی دیموکراسی و هێنانەکایەی ژیانێکی خۆشگوزەران و روون بۆ هاوڵاتیانی ئەم هەرێمە:

١- پەرلەمانی کوردستان کارا بکرێتەوە، جا چ ئەو پەرلەمانەی ئێستا هەیە، یاخود پەرلەمانی تازە هەڵبژێردراو.

٢- هیچی تر رێگە نەدرێت پەرلەمان وەك چەکێك بۆ مەبەستی تایبەتی لەلایەن حزب و لایەنە سیاسیەکانەوە بەکاربهێنرێت و بێ بایەخ بکرێت.

٣- حزبە سیاسیەکان ململانێکانیان لە شەقام و بازگەکانەوە بگوازنەوە بۆ هۆڵی پەرلەمان و شەڕەکانیان لە هاوڵاتیان دوور بخەنەوەو کەسایەتی بەهێز و بریاربەدەستی حزبەکانیان بنێرنە پەرلەمان و بڕیار بەشێوەیەکی یاسایی لە پەرلەمانەوە بدەن.

٤- یاسای هەڵبژاردن و پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمان هەموار بکرێتەوەو هیچی تر کاری پەرلەمانتاری بەتەواوی وەك نوێنەری راستەقینەی خەڵك پیادە بکرێت نەك وەك ئیمتیاز ببینرێت لەلایەن حزبەکانەوە.

٥- پەرلەمان ریز لەو یاسایانە بگرێت کە خۆی دەری کردوون و هیچی تر پێشێلیان نەکات.

٦- متمانە بۆ خەڵك بگێڕدرێتەوە، پەرلەمان بەرزترین دەزگای شەرعیی وڵاتە، نەك بەو شێوازەی ئێستا هەیە لەسایەی ململانێی حزبە سیاسیەکانەوە خەڵك بە بارگرانیی دابنێت لەسەر شانی میللەت.

٧- بڵاوکردنەوەی هۆشیاریی پەرلەمانی و چەسپاندنی هەم لای خەڵك و هەم لای حزبە سیاسیەکان.

٨- پرۆژەی چاودێریی کردنی پەرلەمانی کوردستان لەپێناو شەفافیەتی زیاتر بەردەوام بێت و پێویستە بۆ چەسپاندنی یاساو کۆڵەکەکانی دیموکراسی، چەندان رێکخراوی تر بێنە مەیدان و هەریەك لەلایەکەوە چاودێری و هەڵسەنگاندن بۆ کارەکانی پەرلەمان بکەن، نەك تەنها لەلایەن (ئینستتیوتی پەی) کەشانی داوەتەبەر ئەو بەرپرسیارییەتیە.

پاشکۆی (١)

نمونەی فۆرمی راپرسی سەبارەت بە پرۆژەی چاودێری پەرلەمان کە بەسەر ئەندامانی پەرلەماندا دابەشکراوە

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ئینیستتوتی پەی
بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان

پاش سلاو و ڕێزمان...

ئێمە لە ئەنستتیۆتی پەی بۆ پەروەردەو گەشەپێدان، وەك ئەرکی مەدەنیی خۆمان لە سێ ساڵی رابردوودا پرۆسەی چاودێری و هەڵسەنگاندنی ئەدای کاری پەرلەمانی کوردستانمان گرتۆتە ئەستۆ، تا ئێستا شەش راپۆرتمان بلاو کردۆتەوە، کە بەهاوکاری رێکخراوی (NED)ی ئەمەریکی بەردەوامە. تاکە مەبەستی ئێمە پاڵپشتی پەرلەمان بووە وەك بەرزترین دەزگای شەرعیی هەلبژێردراوی هەرێمی کوردستان و لادانی لەمپەر لەبەردەم کارەکانی و هەڵسانی بە ئەرکی یاسایی خۆی و چاودێریکردنی ئەو وادەو بەڵێنانەی لیستەکان لەساتی بانگەشەکانی هەلبژاردندا بە دەنگدەرانیان داوە. دووای تێپەڕ بوونی سێ ساڵ بەسەر ئەم کارەدا، پێمان باش بوو راپرسیەك ئەنجام بدەین سەبارەت بە پرۆسەی بەڕێوەچوونی کارەکەو لەپێناو زیاتر بەرەو پێشەوە چوون و پرۆفیشنالانە کارکردنی زیاتر بیروڕای بەڕێزتان وەربگرین، بۆ ئەم مەبەستەش ئەم چەند پرسیارەتان ئاراستە دەکەین:

١- پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان کە لەلایەن ئینستتیوتی پەی جێبەجێ دەکرێت چۆن هەڵدەسەنگێنیت ؟		
باش		
مامناوەند		
خراپ		
٢- راپۆرتەکانی پەی دەربارەی پەرلەمانی کوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنیت ؟		
باش		
مامناوەند		
خراپ		
٣- پێتان باشە پەرلەمانی کوردستان لەلایەن رێکخراوە ناحکومیەکانەوە چاودێری بکرێت ؟		
بەڵێ		
نەخێر		
بۆچی؟		
٤- پیتان باشە میکانیزمی دەستکەوتنی زانیاری لەسەر پەرلەمان و ئەندامان لەلایەن کێ یەوە بێت ؟		
سەرۆکایەتی پەرلەمان و کاروباری پەرلەمان		
ئەندامانی پەرلەمان		
سایتی پەرلەمانی کوردستان		
٥- چی پێشنیارێکی ترت هەیە بۆ پرۆژەکە؟		

ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

Address: Iraq- Kurdistan region- Slemani-Salim Street- Lwara Buliding Near Xasraw Xal Bridge // Mobile: +9647701564576 –+9647701465733
Email: sarwary74@yahoo.com - payinstitute@gmail.com / Facebook: facebook.com/pay-institute

پاشکۆی (٢)

نوسراوی ئینستتیوتی پەی کە ئاراستەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان کراوە بەمەبەستی داواکردنی زانیاری

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ئینستتیوتی پەی
بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ژمارە: ١٥٥

مێژوو: ٢٠١٦/١٢/٨

بۆ بەڕێز/ جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان

بابەت/ داواکردنی زانیاری

پاش سڵاو و ڕێز...

بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان لەبەر ڕۆشنای کۆبوونەوەی (٢٠١٦/١٢/٤) لەگەڵ بەڕێزان، داواکارین ڕەزامەندی بفەرموون بۆ پێدانی ئەم زانیارییەنی لەم نوسراوەدا هاوپێچ کراوە، بەمەبەستی زیاتر گەشەپێدان بەراپۆرتەکانی پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان، هاوکاریتان جێگەی سوپاس و پەرۆشیە بۆ پرۆسەی شەفافیەت و چاودێری دام و دەزگاشتیەکان.

هاوپێچ :

١. فۆرمێکی لەسەر زانیارییەکانی لیژنەکان لەسەرەتای خولی چوارەوە

٢. پێدانی کۆپییەک لە راپۆرت و بەدواداچوونی ئەندامان و لیژنەکان لە (٢٠١٦/٩/١) بە دواوە .

٣. کۆپییەک لە سەرجەم ئەو پرۆژە یاسایانەی لەخولی چواردا ئاراستەی سەرۆکایەتی پەرلەمان کراون.

٤. کۆپییەک لە پرسیاری ئەندامان کە لەخولی چواردا ئاراستەی حکومەت کراوە .

لەگەڵ ڕیزدا....

ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

PAY INSTITUTE
For Education & Development

د.سەروەر عبدالرحمن عمر
سەرۆکی ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

ناونیشان/ سلێمانی – شەقامی سالم / تەلاری لوارا- بەرامبەر پردی خسرەو خاڵ- تەلەفون ٠٧٧٠١٥٦٤٥٧٦- ٠٧٧٠١٤٦٥٧٢٢ ئیمەیل: payinstitute@gmail.com

پاشکۆی (٣)

نوسراوی بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان کە ئاراستەی ئینستتیوتی پەی کراوە و ئامادەنین ئەو زانیاریانەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان بەڵێنی دابوو پێمان بدات

Kurdistan Parliament-Iraq
General Directorate of Divan
Directorate of Administration and Personnel Affairs
NO:
Date:

پەرلەمانی کوردستان - عێراق
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
ژمارە: ٢/٥/١٤٣
بەروار: ٢٩/١/٢٠١٧

پەرلەمانی کوردستان - عێراق
نارده
ژمارە: ....
ڕۆژ: / / ٢٠١

بۆ/ ئینستتیوتی پەی
بابەت/ وەڵام

نووسراوتان ژمارە (١٥٥) لە ٢٠١٦/١٢/٨
پاش کۆبوونەوە لەگەڵ بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان و بەڕێوەبەرایەتی کاروباری پەرلەمان و لیژنەکان، بۆ گفتوگۆکردن سەبارەت بەو داواکاریانەی کە لە نووسراوی سەرەوە ئاماژەی پێکراوە، بە بەڕێزتان ڕادەگەیەنین کە ڕەزامەندی لەسەر داواکاری خاڵی یەکەم لە نووسراوتان دراوە و سەبارەت بە خاڵی (٤،٣،٢) ڕەزامەندی نەدراوە، بۆ ئاگاداریتان .

لەگەڵ ڕێزدا

هیوا نصرالدین مصطفی
یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی دیوان

وێنەیەك بۆ/
- نووسینگەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان.
- نووسینگەی بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی دیوان.
- بەڕێوەبەرایەتی کاروباری کارگێری و خۆیەتی.
- بەڕێوەبەرایەتی کاروباری پەرلەمان.

ن/شەم
ج/محمد صلاح

پەرلەمانی کوردستان/ کوردستان- هەولێر /شەقامی شەست مەتری ت/ ٠٦٦٢٢٢٠٨٠٠ - ٠٦٦٢٢٤٠٢٤٢ www.perleman.org

پاشکۆی (٤)

نوسراوی بەڕێوەبەرێتی گشتی دیوانی پەرلەمان کە ئاراستەی ئینستتیوتی پەی کراوە و ئامادەنین هیچ کام لەو زانیاریانەی جێگری سەرۆکی پەرلەمان بەڵێنی دابوو پێمان بدات

پەرلەمانی کوردستان – عێراق
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان

Kurdistan Parliament - Iraq
General Directorate of Divan

ژمارە: ٤٠٢/ ٤/ ٤
بەروار: ٢٠١٧/ ٢/ ٢٧

NO:
Date:

پەرلەمانی کوردستان - عێراق
نارده
ژمارە:
ڕۆژ: / / ٢٠١

بۆ/ ئینستتیوتی پەی

ب/وەرگرتنی زانیاری

دوا بە دوای نووسراوتان ژمارە /١٥٥ لە ٢٠١٦/١٢/٨ وە نووسراومان ژمارە /١٤٣ لە ٢٠١٧/١/٢٤ وە دوای کۆبوونەوەمان لەگەڵ بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان بە ئامادە بوونی بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی کاروباری پەرلەمان و لێژنەکان وە بەڕێوەبەری بەشی کاروباری لیژنەکان بە ڕێکخراوە بەڕێزەکەتان رادەگەیەنین کە وەرگرتنی هەر زانیاریەك لە ڕێگای سایتی پەرلەمانەوە دەبێت پالپشت بە پەیرەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە ماف هیچ لایەنێکی دەرەکی نادات کە وەك چاودێر کار بکات لە سەر کاروچالاکی و کۆبوونەوەکانی پەرلەمانی کوردستان، بفەرموون بۆ ئاگاداریتان.

لەگەڵ ڕێزدا.

هیوا نصرالدین مصطفی

یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی دیوان

وێنەیەك بۆ/

- نووسینگەی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان.
- نووسینگەی بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی دیوان.
- بەڕێوەبەرایەتی کاروباری پەرلەمان و لیژنەکان.
- گشت ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان/ بۆ ئاگاداریتان.
- گشت لیژنە هەمیشیەکانی پەرلەمانی کوردستان/ بۆ ئاگاداریتان.

ج/ سروە

پەرلەمانی کوردستان/ کوردستان- هەولێر /شەقامی شەست مەتری ت/ ٠٦٦٢٢٢٠٨٠٠ - ٠٦٦٢٢٣٠٢٤٢ www.perleman.org

پاشکۆی (٥)

پێشوازی بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان لە شاندی ئینستیتوتی پەی

پەرلەمانی کوردستان

سەرەکی | هەواڵەکان | دەربارەی پەرلەمان | سەرۆکایەتی | ئەندامان | لێژنەکان | یاساکان | بڕیارەکان | کۆنووس | پرۆژە یا

سەرۆکی پەرلەمان بۆ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی: هاوکارمان بن بۆ هۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان لە کاری پەرلەمانی

30/10/2014 05:12:00 م

د.یوسف محەمەد سادق، سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان، دەڵیت: هەماهەنگی نێوان پەرلەمانی کوردستان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی هەنگاونانمان بەرەو کۆمەڵگەیەکی تەندرووست و مەدەنی خێراتر دەکات. پێویستیشە ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی ڕۆڵی خۆیان لە پرسە گرنگەکانی وڵات ببینن. ئەم وتانەی سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان، لەمیانی پێشوازیکردن بوو، لە شاندێکی بۆردی ئینستیوتی (پەی) بۆ پەروەردە گەشەپێدان بەسەرۆکایەتی د.سەروەر عەبدولڕەحمان، کە نیوەڕۆی ئەمڕۆ ٥ شەممە، ٣٠ ئۆکتۆبەر سەردانی پەرلەمانی کوردستانیان کرد و لەلایەن د.یوسف محەمەد سادق سەرۆکی پەرلەمان پێشوازیکران. لەسەرەتای دانیشتنەکەدا، سەرۆکی ئینستیوتی(پەی) باسێکی لەکارو چالاکییەکانی ئینستیوتەکەیان کرد لە بواری پەروەردە گەشەپیدانی مرۆیی، ئاماژەی بەوەدا کە کارکردن لەو دوو بوارەدا بۆ ئێستای کۆمەڵگەی کوردی زۆر پێویست و گرنگە." لەبەشێکی تری وتەکانیدا، د.سەروەر وتی :دەبێت هەمو لایەک هاوکاری پەرلەمان بین بۆ ئەوەی ڕۆڵی خۆی لە بواری یاسادانان و چاودێرییکردن ببینێت، چونکە هەندێجار کۆسپ و تەگەرە لەو بوارەدا دەبینین." دواتر سەرۆکی پەرلەمان، ئاماژەی بە کارە سەرەکییەکانی پەرلەمانی کوردستان کرد لە ماوەی دەستبەکاربوونیان لە ماوەی ئەم خولە نوێیەدا، بەتایبەتیش لە بوار چاودێریی کردنی حکومەت و یاسا دانان و ئامادەسازیی بۆ دەرکردنی کۆمەڵێک یاسای گرنگ لە لیژنە تایبەتەکانی پەرلەمان ." لەبەشێکی تری وتەکانیدا، سەرۆکی پەرلەمان داوای لەشاندی میوان و ڕێکخرواەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی کرد، هاوکاری پەرلەمان بن بۆ بوارەکانی یاسادان و هۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان لە کاری پەرلەمانی و یاسادان."

سەرۆکی پەرلەمان بۆ ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی: هاوکارمان بن بۆ هۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان لە کاری پەرلەمانی

د.یوسف محەمەد سادق، سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان، دەڵێت: هەماهەنگی نێوان پەرلەمانی کوردستان و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی هەنگاونانمان بەرەو کۆمەڵگەیەکی تەندرووست و مەدەنی خێراتر دەکات. پێویستیشە ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی ڕۆڵی خۆیان لە پرسە گرنگەکانی وڵات ببینن. ئەم وتانەی سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان، لەمیانی پێشوازیکردن بوو، لە شاندێکی بۆردی ئینستیتوتی (پەی) بۆ پەروەردە گەشەپێدان بەسەرۆکایەتی د.سەروەر عەبدولڕەحمان، کە نیوەڕۆی ئەمڕۆ ٥ شەممە، ٣٠ ئۆکتۆبەر سەردانی پەرلەمانی کوردستانیان کرد و لەلایەن د.یوسف محەمەد سادق سەرۆکی پەرلەمان پێشوازیکران. لەسەرەتای دانیشتنەکەدا، سەرۆکی ئینستیتوتی (پەی) باسێکی لەکارو چالاکییەکانی ئینستیتوتەکەیان کرد لە بواری پەروەردە گەشەپیدانی مرۆیی، ئاماژەی بەوەدا کە کارکردن لەو دوو بوارەدا بۆ ئێستای کۆمەڵگەی کوردی زۆر پێویست و گرنگە." لەبەشێکی تری وتەکانیدا، د.سەروەر وتی :دەبێت هەمو لایەك هاوکاری پەرلەمان بین بۆ ئەوەی ڕۆڵی خۆی لە بواری یاسادانان و چاودێرییکردن ببینێت، چونکە هەندێجار کۆسپ و تەگەرە لەو بوارەدا دەبینین." دواتر سەرۆکی پەرلەمان، ئاماژەی بە کارە سەرەکییەکانی پەرلەمانی کوردستان کرد لە ماوەی دەستبەکاربوونیان لە ماوەی ئەم خولە نوێیەدا، بەتایبەتیش لە بوار چاودێریی کردنی حکومەت و یاسا دانان و ئامادەسازیی بۆ دەرکردنی کۆمەڵێك یاسای گرنگ لە لیژنە تایبەتەکانی پەرلەمان ." لەبەشێکی تری وتەکانیدا، سەرۆکی پەرلەمان داوای لەشاندی میوان و ڕێکخرواەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی کرد، هاوکاری پەرلەمان بن بۆ بوارەکانی یاسادان و هۆشیارکردنەوەی هاوڵاتیان لە کاری پەرلەمانی و یاسادان."

http://www.perleman.org/Default.aspx?page=article&id=20814&l=3

پاشکۆی (٦)

پێشوازی بەڕێز جێگری سەرۆکی پەرلەمان لە شاندی ئینستیتیوتی پەی

عربي کوردي English

پەرلەمانی کوردستان

سەرەکی هەواڵەکان دەربارەی پەرلەمان سەرۆکایەتی ئەندامان لێژنەکان یاساکان بڕیارەکان کۆنووس پرۆژە یا

جێگری سەرۆکی پەرلەمان پێشوازیی لە سەرۆکی ئەنستیتۆتی" پەی" دەکات

12/04/2016 07:45:00 م

ئەمڕۆ سێشەممە 12/4/2016 دکتۆر جەعفەر ئیبراهیم ئێمینکی جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان پێشوازی لە دکتۆر سەروەر عەبدوررەحمان سەرۆکی ئەنستیتۆتی "پەی" بۆ پەروەردەو گەشەپێدان و بابان جەعفەر ئەندامی ئەنستیتۆتەکە کرد.
لە دیدارنکدا باس لە چۆنیەتی ئەکتیفکردنی میکانیزمی چاودێریکردن و هەڵسەنگاندنی کاری پەرلەمان، کە ئەنستیتۆتی "پەی" وەکو ڕێکخراوێکی ناحکوومی بەو ئەرکە هەڵدەستێت. هەروەها جەختیش لەسەر هەماهەنگی نێوان لێژنەکانی پەرلەمان و ڕێکخراوە ناحکوومییەکان بە گشتی کرا، بەمەبەستی دەستنیشانکردنی خاڵە لاوازەکان و دۆزینەوەی ڕێگەچارەی تەندروست.

جێگری سەرۆکی پەرلەمان پێشوازیی لە سەرۆکی ئەنستیتۆتی" پەی" دەکات

ئەمڕۆ سێشەممە ٢٠١٦/٤/١٢ دکتۆر جەعفەر ئیبراهیم ئێمینکی جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان پێشوازی لە دکتۆر سەروەر عەبدوررەحمان سەرۆکی ئەنستیتۆتی" پەی" بۆ پەروەردەو گەشەپێدان و بابان جەعفەر ئەندامی ئەنستیتۆتەکە کرد.

لە دیدارێکدا باس لە چۆنیەتی ئەکتیڤکردنی میکانیزمی چاودێریکردن و هەڵسەنگاندنی کاری پەرلەمان، کە ئەنستتیۆتی" پەی" وەکو ڕێکخراوێکی ناحکوومی بەو ئەرکە هەڵدەستێت. هەروەها جەختیش لەسەر هەماهەنگی نێوان لیژنەکانی پەرلەمان و ڕێکخراوە ناحکوومییەکان بە گشتی کرا، بەمەبەستی دەستنیشانکردنی خاڵە لاوازەکان و دۆزینەوەی ڕێگەچارەی تەندروست.

http://www.perleman.org/Default.aspx?page=article&id=23207&l=3

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان

کورتەیەك لەسەر ئینستتیوت:

ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان، لە (٢٠١٣/١١/٢٦) لەلایەن فەرمانگەی رێکخراوە ناحکومیەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستانەوە تۆمارکراوە، (ئینستتیوتێکی زانستی کوردستانی، ناحکومیی سەربەخۆی قازانج نەویستە، بەنیازیەکی گەش بیناتە کاردەکات بۆ سودی گشتی لەپێناو فەرمانڕەواییەکی پێگەیشتو لەهەموو بوارو ئاستەکاندا. ئینستتیوت مەبەستیەتی، لەرێگای توێژینەوەی زانستی و ستراتیژی، بەشدارییەکی دروست بکات بۆباشترکردنی باری پەروەردەیی، یاسایی، تەندروستی، ئابووری، و سەرجەم بوارە جیا جیا کانی سیستەمی فەرمانڕەوایی لەهەرێمی کوردستان. تا هاوکارێکی راستەقینە و پردێك بێت بۆ بەستنەوەی کۆمەڵمە دەنیەکان بەیەکتری بۆ هێنانە کایەی کۆمەڵێکی مەدەنی، ئاسودەی، بەختەوەر لەهەرێمی کوردستان.

ئەو پرنسیپ و بەهایانەی ئینستتویت پێوە پابەندە :

١.پابەندبوون بە پەیمانامە و رێککەوتننامە نێو دەوڵەتیەکانی تایبەت بەمافەکانی مرۆڤ.
٢. پابەندبوون بەدیموکراسی و رێزگرتن لەسەروەریی یاسا.
٣. گەشەدان بەکاری خۆبەخشی و خێرخوازی لەپێناو بەرژەوەندی گشتی.
٤. پەیوەست بوون بەبێلایەنی، شەفافیەت، سەربەخۆیی، و جیاوازی نەکردنی رەگەزی و ئاینی و نەتەوەیی.
٥. پاراستنی باڵانسی جێندەری،و پاراستنی تایبەتمەندی و نهێنییە کەسییەکان.

کورتەیەك لەسەر پرۆژەکانی ئینستتیوت:

١.(پرۆژەی شەراکەتی نێوان رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی و دەزگاکانی خوێندنی باڵا لە هەرێمی کوردستان):

ئەم پرۆژەیە بەهاوکاری فەرمانگەی رێکخراوە ناحکومیەکان جێبەجێکرا، هەوڵێك بوو بۆ پیادەکردنی بڕیاری ژمارەی (٥)ی ساڵی (٢٠١٣)ی پەرلەمانی کوردستان لەسەر (پەیمانی هاوبەشی و گەشەپێدان لە نێوان دەسەڵاتە گشتییەکان و رێکخراوە ناحکومییەکان لە هەرێمی کوردستان) ئەم پرۆژەیە لە (٤ ووَرك شۆپ +کۆبوونەوە لەگەڵ ئەنجومەنی سەرجەم زانکۆکانی هەرێمی کوردستان+ کۆنفرانسێکی ٢ رۆژە) پێکهاتبوو.

٢. (پرۆژەی چاودێریکردنی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان):

چاودێری کارەکان و هەڵسەنگاندنی ئەدای پەرلەمانی کوردستان یەکێکە لەپرۆژەکانی چاودێری پەی، ئەم پرۆژەیە لەسەرەتای خولی چواری پەرلەمانەوە دەستی بەرکارەکانی کردووە، شەش مانگ جارێك راپۆرتێك بڵاودەکاتەوە، تا ئێستا (٨) راپۆرتی بڵاوکردۆتەوە.لە ئێستادا پرۆژەی چاودێری پەرلەمانی کوردستان بەهاوکاری سندوقی نیشتیمانی بۆ پاڵپشتی دیموکراسی (NED)بەردەوامە لەکارەکانی .

٣. (ورك شۆپی دیاردەی وازهێنان لە خوێندن لەهەرێمی کوردستان :

ئەم پرۆژەیە ووَرك شۆپێکی هاوبەشی نێوان هەردوو رێکخراوی (هاوبەندی نێودەوڵەتی بۆ بەها مرۆڤایەتیەکان و ئینستتیوتی پەی بۆ پەروەردە و گەشەپێدان) بوو لەسەر کەم کردنەوەی دیاردەی واز هێنان لەخوێندن لەهەرێمی کوردستان کە لە رۆژانی (١٨- ١٩ /٢٠١٤/٦) لە هەولێر بە ئامادەبوونی (١٢٠) کەس لە نوێنەرانی پەرلەمان و وەزارەتە پەیوەندیدارەکان و رێکخراوەکان و دەزگاکانی راگەیاندن بەسترا.

٤. پرۆژەی چاودێریکردنی کارەکانی وەزارەتی پەروەردە :

چاودێری کارەکانی وەزارەتی پەروەردە یەکێکە لەپرۆژەکانی چاودێری پەی، یەکەم راپۆرتی ئەم پرۆژەیە لە (٢٥ حوزەیرانی ٢٠١٤، بە میوانداری وەزیری پەروەردە وئامادەبوونی (٦٠) مامۆستاو سەرپەرشتیار و پسپۆری پەروەردەیی، راپۆرتەکە پێشکەش کرالەدانیشتنەکەدا وەزیری پەروەردە بڕیاردریدا بەدواداچوون بکات بۆ ئەو خاڵانەی ئەنستتیوتی پەی ئاماژەی پێ کردووە و داوای کرد ماوەیان پێ بدرێت بۆ ئەوەی کار لەسەر راسپاردەکانی ناو راپۆرتەکە بکەن.

٥. پرۆژەی چاودێریکردنی کارەکانی وەزارەتی خوێندنی باڵا :

چاودێری کارەکانی وەزارەتی خوێندنی باڵا یەکێکە لەپرۆژەکانی چاودێری ئەنستتیوتی پەی، یەکەم راپۆرتی ئەم پرۆژەیە لە (٢٣تەموز ٢٠١٤، بە میوانداری وەزیری خوێندنی باڵا و ئامادەبوونی (٨٠)کەس لە سەرۆك و مامۆستایانی زانکۆکان و نوێنەری رێکخراوەکان و دەزگاکانی راگەیاندنراپۆرتەکە پێشکەش کرا، لەدانیشتنەکەدا وەزیری خوێندنی باڵا بڕیاریدا راپۆرتەکە بنێردرێت بۆ سەرجەم زانکۆکان بۆ ناردنی راو پێشنیاریان لەسەر راپۆرتەکە و کێشەکانی خوێندنی باڵا و بەڵێنی بەدواداچونی راسپاردەکانیشیدا .